

**Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Kar
Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrárgazdaságtani
Tanszék**

**AZ ÁLLATORVOSLÁS, MINT HIVATÁS
ELEMZÉSE A BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN
MEGYÉBEN DOLGOZÓ ÁLLATORVOSOK
VÉLEMÉNYÉNEK TÜKRÉBEN**

SZAKDOLGOZAT

**Készítette:
Vojtilla Zsuzsanna**

**Témavezető:
Dr. Fodor Kinga Ph.D.
egyetemi adjunktus**

2011.

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETÉS	3
II. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	4
2.1. BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE BEMUTATÁSA	4
2.1.1. A megye természeti földrajza és éghajlata	4
2.1.2. Borsod-Abaúj-Zemplén megye állatvilága	4
2.1.3. A megye rövid történelme	5
2.1.4. Borsod-Abaúj-Zemplén megye népessége	6
2.1.5. A foglalkoztatottság statisztikái a megyében	7
2.1.6. Borsod-Abaúj-Zemplén megye gazdasága	7
2.2. AZ ÁLLATORVOSI HIVATÁS TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE	8
2.2.1. Az állatorvosi hivatás kialakulása és az állatorvosképzés története	8
2.2.2. A magyar állatorvosképzés története:	10
2.2.3. Állattartás Magyarországon a XX. században	11
2.2.4. Az állatorvoslás jellegzetességei Borsod-Abaúj-Zemplén megyében	12
2.2.5. Az állattartásban történt változások hatása az állatorvoslásra	13
2.3. AZ ÉLETPÁLYA ALAKULÁSA	13
2.3.1. A pályaválasztás	13
2.3.2. A diplomás pályakezdés problémái	15
2.3.3. A diploma értéke ma	15
2.3.4. A szakma, és a hivatás fogalma	16
2.3.5. Az állatorvosi hivatás	16
2.3.6. A doktori címmel járó hivatások	17
2.3.7. A segítő szakma, annak fogalma és jellemzői	18
2.3.8. A kiegészi-szindróma	18
2.3.9. A siker és a sikeresség	19
2.3.10. Megbecsültség és társadalmi elismertség	20
2.3.11. Munkaerőhelyzet ma Borsod-Abaúj-Zemplén megyében	20
III. SAJÁT VIZSGÁLATOK	21
3.1. ANYAG ÉS MÓDSZER	21
3.1.1. A kutatás előzményei	21
3.1.2. A kérdőív	21
3.2. EREDMÉNYEK, ÉS ÉRTÉKELÉSÜK	23
3.3. KÖVETKEZTETÉSEK	37
ÖSSZEFOGLALÁS	38
SUMMARY	39
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	40
IRODALOMJEGYZÉK	41
MELLÉKLET	43

I. Bevezetés

A 2007-ben kezdődött gazdasági válság következtében, ahogy nekünk, magyaroknak, úgy minden más nemzetnek is egyre fontosabb a pénzügyi stabilitás megteremtése. Mindeközben sajnos nagyon gyakran szembesülünk az említett válság óta tartó, minden foglalkozást, munkahelyet érintő nehézségekkel, beleértve ebbe az állatorvosi hivatást is. Hazánkban, ha arról hallunk, hogy megyei szinten mely területek számítanak a leginkább elszegényedettnek, hol a legnagyobb a munkanélküliség, többnyire a keleti, észak-keleti régiót, Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyét említik az elsők között. Mint miskolci születésű ember, és mint pályakezdés előtt álló állatorvos hallgató, szakdolgozatom témájaként a megyében élő, és ott dolgozó állatorvosok életpályájukkal kapcsolatos megelégedettségét vizsgáltam.

Munkámban egyben szeretném bemutatni otthonom, Borsod-Abaúj-Zemplén megyét, annak földrajzi jegyeit, és történelmét. Röviden, néhány példával szemléltetem a megye színes állatvilágát, majd pár mondatban a megye gazdasági jellemzőit, valamint a népesség, a munkanélküliség és foglalkoztatottság jellemzőit. Mindezek mellett bemutatom az állatorvosi hivatás múltját, annak kialakulását, valamint az állatorvos-képzés történelmét, fejlődését. Összegzem az állattartás változását országos, és megyei szinten, kitérek ennek az állatorvosi pályára gyakorolt hatására. Természetesen a pályaválasztás, a munkába állás és a megélhetés nehézségeiről is szeretnék beszámolni, valamint az állatorvosi pályával kapcsolatos értelmezési kereteket is bemutatom, mint például a szakma, a hivatás, a siker és a kiégés fogalmát. Jellemzem a mai munkaerő piaci helyzetet Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, a diploma mai értékét, a doktori címmel járó hivatások mibenlétét és társadalmi elismertségét.

Kutatásainkkal arról szerettünk volna képet kapni, hogy a megyében élő állatorvosok hogy látják, és milyennek ítélik meg pályájukat. Ehhez egy, az internet segítségével hozzájuk eljuttatott, anonim kitölthető kérdőívet használtunk fel. A kérdések arra segítenek fényt deríteni, hogy a térség állatorvosai hogyan látják szakmájukat, munkájukat, társadalmon belüli helyzetüket, megbecsültségüket. Bár a szakdolgozatom témájához szorosan kapcsolódó, fellelhető szakirodalom viszonylag kis számban áll rendelkezésre, úgy érzem, hogy fontos a szakma eme oldalának is a vizsgálata, hogy képet kaphassunk arról, hogy a mai világban mennyire megbecsült és versenyképes ez a hivatás.

II. Szakirodalmi áttekintés

2.1. Borsod-Abaúj-Zemplén megye bemutatása

2.1.1. A megye természeti földrajza és éghajlata

Borsod-Abaúj-Zemplén megye a maga 7247 km²-es területével hazánk északkeleti részén terül el. Északról Szlovákia, Kelet- és Dél-kelet felől Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, illetve Hajdú-Bihar megye, Délről Jász-Nagykun-Szolnok megye, valamint Nyugati és Dél-nyugati irányból Nógrád és Heves megye határolja. A megyeszékhelye, Miskolc az ország negyedik legnépesebb városa Budapest, Debrecen és Szeged után.

Földrajzi adottságok tekintetében Borsod-Abaúj-Zemplén hazánk egyik legváltozatosabb megyéje. Itt található az Alföld az Északi-középhegységgel, és a közé ékelődő medencesorral. A megye alföldi tájai a Felső- és Középső-Tiszavidékhez, valamint az Északalföldi- hordalékkúp síksághoz tartoznak. Az Északi-középhegység ide tartozó vidékei az Aggtelek-Rudabányai hegyvidék, a Tokaj-Zempléni hegyvidék, az Észak-magyarországi dombságok, és a Bükk-hegység egyes részei. A térség rendelkezik Magyarország legsűrűbb vízhálózatával, ugyanis a Tisza vízgyűjtő területéhez tartozik a megye valamennyi vízfolyása. A nagyobb folyói, mint a Sajó, a Bodrog és a Hernád az országhatáron túl erednek. Ismertebb nagyobb természetes tavai az Arlói-tó, a Vörös-tó, az Aggteleki-tó és a Mohos-tó.

A megye éghajlatát a domborzati jellemzőinek megfelelően két részre lehet osztani, ugyanis az évi középhőmérséklet, a csapadék mennyisége és a napsütéses órák száma is eltérő az alföldi és a hegyvidéki területeken. Országunk átlagos értékeihez képest alacsonyabb évi középhőmérséklet, kevesebb napsütéses óra és magasabb éves csapadékmennyiség a jellemző (22), (27).

2.1.2. Borsod-Abaúj-Zemplén megye állatvilága

A megye területén található a Bükki Nemzeti Park, az Aggteleki Nemzeti Park és a Hortobágyi Nemzeti Park egy része. A Bükk és a Zempléni-hegység összefüggő tölgyes és bükkös erdősegeit szépséges fenyevesek tarkítják. Állatvilága rendkívül gazdag, és néhány olyan ritka állatfaj is megtalálható ezen a vidéken, mint a foltos szalamandra és a parlagi sas. Vademlősök között szép számban él itt szarvas, őz, muflon, vaddisznó, valamint nyest, nyuszt, nyérc, hermelin, görény, és borz, továbbá előfordulnak rókák és vadmacskák is. Érdekes, hogy pár éve a Zempléni hegységben megtelepedett a hiúz, és néhány farkas család is átjött Szlovákiából. A térség értékes madárvilággal is büszkélkedhet. Gyakran találkozhatunk fekete harkállyal, zöld küllővel, macskabagollyal, de rendszeresen költ itt a

császármadár és a fekete gólya is. A patakok völgyében fészkel továbbá a veszélyeztetett vízirigó is. Védett ragadozó madarak közül a kerecsensólyom, az uhu, valamint a parlagi és szirti sas is megtalálható itt. Ritka és érdekes jelenség, hogy időszakonként keletről megjelenik, és itt költ az uráli bagoly. Énekesmadarak közül itt él a zöldike, a pinty, a tengelic, az erdei pacsirta és különféle cinegefajok: szén-, barát-, és kékcinegék. Hüllők közül is élnek itt értékes fajok, mint például a pannon gyík, valamint különféle kígyófajták: az erdei-, kockás-, vízi-, és rézsiklók (25).

2.1.3. A megye rövid történelme

A megye nevét az öt alkotó három hajdani vármegyéről kapta, amit váraikról neveztek el annak idején. Borsod vára egy török személyről kapta a nevét, a Bors név megegyezik mai bors szavunk jelentésével, a „-d” toldalék pedig helynévképző. Nem tisztázott, hogy Bors a vár első ispánja volt-e. Abaúj a birtokosairól, az Abákról, illetve központjáról, Abaújavárról kapta a nevét, amely vár nevét ma egy település viseli. Zemplén neve a szlovák zem, illetve szláv zemlja szóból ered, aminek a jelentése földvár. A térség nevét adó vár maradványai ma is megtalálhatók a szlovákiai Zemplén falu mellett. A megye maga az 1950-es években jött létre Borsod-Gömör, Abaúj, és Zemplén megyék egyesítésével, és a megyehatárok kiigazításával, ami néhány település átcsatolását jelentette. Mai területéhez tartozik az egykori Heves és Szabolcs vármegyék egyes részei is (22), (27).

A történelmi vármegyék az államalapítás után alakultak ki. Zemplén és Gömör területe már a XI. században kialakult, Borsod vármegyéhez azonban még a későbbi Torna vármegye is hozzátartozott, Abaúj vármegye pedig magába foglalta Heves és Sáros vármegyéket is. A vármegyék területének nagyjából a kétharmada királyi kézen volt, csak a többi tartozott földbirtokos családokhoz, például a Miskóc nemzetséghez. Lakosságuk főként várjobbágyokból, valamint az uralkodó által betelepítettekéből állt, amire a települések neve is utal. Ennek példáján Szirmabesenyő az idetelepült besenyők, Sátoraljaújhely a németek, csehek emlékét őrzi. Később azonban egyre nagyobb területek kerültek a nemesi családok birtokába. Ekkor jelent meg a Borsodban Bors nemzetség, valamint Abaúj területén az Aba nemzetség. Károly Róbert egyik legnagyobb ellenfele, Aba Amádé is az Aba család tagja volt, akit 1312-ben, a rozgonyi csatában győzött le a király. A terület ekkor került vissza a korona birtokába.

Az Anjou királyok korában vált jelentőssé a falvak és városok közötti különbség. A térségben Kassa és Miskolc egyre fontosabb várossá vált, valamint mellettük több, mint negyven mezőváros is megalakult. Kereskedelmi útvonalak vezettek itt keresztül Lengyelország és Oroszország felé, ami jelentősen hozzájárult a városok fejlődéséhez. Miskolc később, Nagy Lajos király korában élte fénykorát. A király és családjának kedvelt szálláshelye volt a ma is álló diósgyőri vár (22).

A XVI. századtól egyre jelentősebb szerepe volt a majorsági gazdálkodásnak, és a bortermelésnek, amiből kifolyólag az ipar és a városiasodás is jelentős fejlődésnek indult. A mohácsi csata elvesztése után a terület az ország politikai életében egyre inkább központi szerepet töltött be, később, a Habsburg-ellenesség, valamint a Rákóczi-szabadságharc idején is.

A XVIII. században a városok felszabadultak a hűbériség alól, és gyors ipari fejlődés indult meg. Erősödött a bányászat, üveghuták és vashámorok épültek, céhek, manufaktúrák alapultak. Ipari és kereskedelmi szempontból Miskolc felzárkózott Kassa mellé, mi több, lassan átvette a térség vezető szerepét (22).

A XIX. században a három vármegye közül főként Borsod fejlődött, ami Miskolc közelségéhez és a haladó szellemű nemesség nagyjainak volt köszönhető. A felvilágosodás, a reformkor, a nyelvújítás jelentős személyiségei, mint Kazinczy Ferenc, Batsányi János, Kossuth Lajos, Szemere Bertalan mind Borsod környékéről származnak.

A trianoni békeszerződés értelmében Abaúj-Torna vármegye 48%-át, Zemplén vármegye 72%-át, valamint Gömör vármegye közel 92,5%-át Csehszlovákiához csatolták. Egyedül Borsod területe maradt érintetlen. Később, 1950-ben a már említett megyerendezéskor nyerte el Borsod-Abaúj-Zemplén megye a jelenlegi formáját, területét. A megye székhelye Miskolc lett. A szocializmus időszakában a térségben a nehézipar kapott nagy hangsúlyt. A meglévő iparvárosok, mint Miskolc, Ózd és Kazincbarcika továbbfejlődtek, és mellettük újak is létrejöttek, például ekkor alapult Tiszaújváros. A rendszerváltást követően a nehézipar óriási válságon ment keresztül. Azóta a megye igyekszik főleg a turisztikai előnyeit, a táj egyedülálló kincseit kihasználva kilábalni a válságból (22).

2.1.4. Borsod-Abaúj-Zemplén megye népessége

Borsod-Abaúj-Zemplén megye népességét tekintve az ország második legnépesebb megyéje. Lakosainak száma 2009. december 31-én 692.771 fő volt, ebből a megyeszékhelyen, Miskolcon 169.226 fő élt. A megye lakosságának nemek szerinti összetételére a következő arány jellemző: 1000 férfire 1100 nő jut (26).

A megye az ország egyik legfiatalabb korösszetételű térségének számít. A KSH (Központi Statisztikai Hivatal) közleménye szerint 2011. január 1. napján a 0-14 éves népesség aránya 27%, a 15-60 éves népesség aránya 39,3 %, ami a második legmagasabb, s az öregedési arány sem érte el az 1-et, ami az országban a negyedik legalacsonyabb.

A megyéből történő belföldi elvándorlás a 2007-es kiugró adatokat követően (42.308 fő) csökkenő tendenciát mutat (2009. december 31-i állapot szerint 31.200 fő), ami többek közt annak is köszönhető, hogy egyre inkább törekednek az oktatás fejlesztésére, az egyre színvonalasabb képzésre (14).

2.1.5. A foglalkoztatottság statisztikái a megyében

Az életkörülmények alakulásában a foglalkoztatottság színvonalának igen jelentős szerepe van. A Központi Statisztikai Hivatal 2011. II. negyedévében megjelent adatai szerint a megye 517 ezer fős 15-74 éves népességének 42%-a foglalkoztatottként, 58%-a pedig inaktívként, azaz nem dolgozóként jelent meg a munkaerőpiacon. A gazdaságilag aktív népesség száma 263 ezer fő volt. A fenti korcsoportban az aktivitási arány 51, a foglalkoztatási arány 42, a munkanélküliségi ráta 17%-ot tett ki. Hazánk munka-erőpiaci helyzetében a területi különbségei jelentősek. A munkanélküliségi ráta Észak-Magyarországon a legmagasabb (17%) és Közép-Magyarországon a legalacsonyabb (9 %).

Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete a megyében a KSH 2011. első féléves adatai szerint 173 425 Ft volt, az országos 211 381 Ft-hoz képest. Az előző év azonos időszakához képest ez megyei szinten 5%-os, országos szinten 4%-os növekedést jelent (14).

2.1.6. Borsod-Abaúj-Zemplén megye gazdasága

◆ *Ipar*

Borsod-Abaúj-Zemplén megye az ország egyik legiparosodottabb térsége. Ez az ipari kultúra, ahogy már a történelmi résznél is utaltam rá, több száz éves múltra tekint vissza. Már a XV. századtól jelentős fa-, üveg-, és papírgyártás folyt a megyében. A bőséggel rendelkezésre álló természeti kincsek felhasználásra az 1700-as évektől manufakturális jellegű ipari üzemek működtek. A tokaji hegység borát sokfelé ismerték, a vízimalmok, a gabona-, gyapjú-, és bőrfeldolgozás révén a megye az ország fontos kereskedelmi központja volt.

Az 1800-as években vált Magyarország legfontosabb ipari körzetévé a megye. A kapitalista fejlődés előrehaladásával épült ki a vas- és szénbányászat, valamint a kohászat és a gépipar. A XIX. században lefektetett vasúthálózat az országon belüli és a határokat átlépő kereskedelem továbbfejlődését tette lehetővé. A XX. század eseményei számos pontos drasztikusan befolyásolták a térség további fejlődését. A világháborúk a természetes kapcsolatokat megszakították, a korábbi, egységes piac szétesését, átrendeződését idézték elő. A század második felében, a tervgazdálkodásnak köszönhetően átalakultak a tulajdonviszonyok, kibővült és megerősödött a megye nehézipari jellege (villamosenergia, vegyipar, nehézipar). E struktúra sebezhetősége végül az 1980-as években bukkant felszínre: a piacgazdaságra való átmenet felgyorsulása a nagyvállalatok széteséséhez, a gazdasági szerkezet felbomlásához, következésképpen munkanélküliséghez vezetett.

A megye egykor jelentős nehézipari szerepe napjainkban válságban van. A mai gazdasági helyzetet tekintve a válságkezelésre, dinamizálásra való törekvés, ipari parkok létrehozása jellemző. A nehézipar mellett a régió könnyűipara is fontos, ugyanis országos jelentőségű a megye papír-, cukor-, csokoládé-, és sör-, és dohánygyára (26), (22), (27).

◆ *Mezőgazdaság*

A megye mezőgazdaságát tekintve bizonyos fokú területi specializáció jellemző. A földrajzilag magasabban fekvő területeken erdőgazdálkodás, fakitermelés, míg az alacsonyabban elterülő, a Tisza és a Bodrogtörzs árterületein rét- és legelőgazdálkodás az uralkodó. A Bükkalján és a Tokaj-Hegyalján a szőlő- és gyümölcsstermesztés a fő mezőgazdasági ágazat. A tokaji borvidéken 30 községben és közel 7000 hektár szőlőtermő területen termelik a világhírű fehérborokat.

A megye területének közel 40%-a szántóföld. A legfontosabb szántóföldi termények a búza, tavaszi árpa, sörárpa, zab, rozs, kukorica. Emellett a legfontosabb itt termesztett ipari növények a napraforgó, len, kender, cukorrépa és a dohány, a takarmánynövények a silókukorica, lucerna és a vöröshere (26).

2.2. Az állatorvosi hivatás történeti áttekintése

2.2.1. Az állatorvosi hivatás kialakulása és az állatorvosképzés története

Az állatorvosi hivatás kialakulása egészen az ősidőig, az állatok háziasításáig nyúlik vissza. Ahogy az ember a vadászatról áttért az állattartásra, és állatait sajátjaként kezelte, úgy alakult ki benne az az érzés, hogy törődni, és tenni is kell értük, segíteni kell a beteg jószágokon. Az évek során, ahogy az ember egyre több tapasztalatot és ismeretet gyűjtött, ez lassanként egy külön foglalkozás kialakulásához vezetett. Az első írásos emlékeink, amik az állatorvoslást említik, a 3000 évvel ezelőtti sumérok agyagtáblái és Hamurabi kódexe a Kr. e. 1800-as évekből.

A történelem során, legyen szó állati vagy emberi betegségekről, különböző korokban különféleképpen igyekeztek azokat gyógyítani. Kezdetben ártó szellemek, démonok átkainak tekintették a betegségeket, és a gyógyítás lehetősége a vallási vezetők kezében volt, akik mágiával, misztikus rituálékkal igyekeztek megtisztítani a kóroktól a betegeket. Az első, ezzel ellentmondó, tudományos írások az ókori görögöktől származnak a Kr. e. 7. évszázadból. A nagy görög gondolkodók, mint Hippokrates, Herakleitos, Aristoteles és Demokritos munkássága eredményeként jött létre az úgynevezett természetfilozófiai irányzat (humoralpathologia), amely csaknem 2000 évig uralta az orvostudományt. Az akkori ismereteknek megfelelően magas színvonalat ért el az emberek és állatok gyógyítása, így az ezzel foglalkozó embereket megbecsülték és jelentős tekintélyre tettek szert.

Az idő előrehaladtával a különböző korok felfogásának megfelelően alakult az állatok gyógyításának megítélése. Mivel az állatokat az embereknél alsóbbrendűnek tekintették, volt idő, hogy becstelen foglalkozásnak minősítették az állatokkal való foglalatosságot. Később, a

középkorban, majd részben az újkorban (a „lovászmesteri korban”) szinte bárki foglalkozhatott állatgyógyászattal kevés valódi tudás, de annál több babona alapján. Ebben az időkből is voltak képzett emberek, akik értettek az állatok betegségeihez, de a három előkelő, udvartartásokban kedvelt állat (ló, sólyom, kutya) betegségein kívül más fajok bajairól még kevés ismerettel rendelkeztek. Ugyanakkor ez a nagyjából 500 évig tartó lovászmesteri kor segített abban, hogy fellendítse a lótenyésztést, méneseik alakuljanak ki, és az állatokhoz való hozzáállás megváltozhasson. A reneszánsz korában ismét előtérbe kerültek a hippokratesi tanok, a gondolkodó megfigyelés, kiegészítve a klasszikus ókor tanításaival, emellett felismerték az anatómiai tanulmányok fontosságát is.

A XVIII. században az ész, a szellemi szabadság és a tolerancia fellépett a tradíciók, az egyház, a társadalmi és erkölcsi ítéletekkel szemben, és ez az orvosi hivatásra is hatással volt. Egyre fontosabbá vált a betegségek megelőzése, ám az állatorvoslás jelentős akadályokba ütközött: hiányoztak a szakma tudományos alapjai, oktató intézménnyel nem rendelkezett és előítéletekkel kellett megküzdenie. A megújulást a felvilágosodás kora és a szükségesség hozott (12). Ebben az időben hatalmas és pusztító járvány, a keleti marhavész söpört végig Európán, megtizedelve a szarvasmarha állományt. Egész országrészek mentek tönkre, az emberek elszegényedtek, és éhínség sújtotta őket. Szükség volt egy általános, állami eszközökkel történő beavatkozásra. Az emberek ráébredtek, hogy fontos egy, az állatok gyógyításával foglalkozó személyeket képző intézmény létrehozása (9).

Az első állatorvosi iskolát 1762-ben, a franciaországi Lyonban Claude Bourgelat alapította meg. A francia példát nem sokkal később a világ számos országában követték. Hazánkban II. József rendelkezése alapján 1787-ben a Pesti Orvosi Egyetemen Állatgyógyászati Tanszéket létesítettek (8). Ezen állatorvosi intézmények alapításának azonban nem csupán a betegségek leküzdése, hanem kiemelt udvari és hadászati indokai is voltak, hiszen az akkori háborúkban még nagy szerepe volt a lovaknak, így az egészségük megóvása, a harctéren szerzett sérüléseik gyógyítása rendkívül fontos volt (9).

A XIX. század közepén, amikor a cellularpathologia (sejtkórta) uralomra jutott (Virchhoff), állatorvosi vonalon is előtérbe került az anatómia és a fejlődés stúdiuma. A betegségek okainak kutatása során egy új tudományág, a bakteriológia alakult ki, aminek képviselői (Pasteur, Koch, Roux, Chamberland, Behring, Hőgyes Endre, Huttyra Ferenc) jelentős eredményeket értek el. Az ő felfedezéseik tették lehetővé az állatorvos képzés magasabb szintre emelését, és ezáltal azt, hogy képzett szakemberek vehessék fel a harcot a betegségekkel szemben. A járványok leküzdése egyre megbecsültebbé tette az állatorvosok személyét, aminek köszönhetően a szakma tovább fejlődött, önálló hatósági állatorvosi szolgálat alakult ki. Így már könnyebben lehetett védekezni az állatjárványok terjedése ellen a megfelelő törvényi alátámasztással, valamint az emberek egészségének védelme érdekében fontossá váló élelmiszer higiénia is köztudatba került. Mindezek mellett szabályozták az állatszállítást, az állati hullák- és hulladékok megsemmisítését valamint az állatvédelmet is.

Ezen történések mind-mind szükségesek voltak az állatorvosi hivatásra manapság jellemző tényezők kialakulásához (9).

2.2.2. A magyar állatorvosképzés története:

A Habsburg birodalom 1786-os határozata szerint elrendelték, hogy a pesti egyetemen állatgyógyászati tanszéket kell alapítani. A tanszék megszervezésére Tolnay Sándor professzor érkezett Pestre, és így ő tekinthető a magyarországi állatorvosképzés megteremtőjének. Munkája során orvos- és sebészhallgatóknak adott állatjárványtani előadásokat, és minden erejével azon munkálkodott, hogy emelje az oktatás színvonalát.

1851-ben az osztrák közművelődési politikának köszönhetően a tanszéket önálló intézménnyé emelték, és az egyetem Pesti Császári és Királyi Állatgyógyintézet néven megkezdte egyéni működését. Az intézmény önállósodása után többször költözött, majd végül 1871-ben mai helyére, a Rottenbiller utcába került. Az idők során azonban nem csak a helyét, hanem a nevét is többször változtatta az intézet. 1875-től Budapesti Magyar Királyi Állatorvosi Tanintézet lett, 1890-től a Magyar Királyi Állatorvosi Akadémia nevet viselte, majd 1899-től a Magyar Királyi Állatorvosi Főiskola néven folytatta tevékenységét, és ekkor a rektori székbe Hutyra Ferenc került. Ez az időszak jelentette az állatorvos-képzés, az állatorvos-tudomány és az állategészségügy fénykorát is egyben. Az előadók között a legtöbb orvosdoktor volt, az előadott tantárgyak köre folyamatosan bővült, és domináltak benne az orvosi tárgyak.

A két világháború, valamint az utánuk következő évek nehéz időket hoztak a főiskola életébe, gazdaságilag is, és az oktatást tekintve is. Az ekkor fellángoló állatjárványok miatt azonban egyre nagyobb szükség volt képzett állategészségügyi szakemberekre és így egyre több hallgató jelentkezett a képzésre. 1952-ben a Kar kivált az Agrártudományi Egyetemből és önállóan, Állatorvos-tudományi Főiskola néven folytatta működését. 1957-től nagy változás történt az intézmény által kiadott oklevélben, hiszen innentől kezdve az állatorvosoknak is engedélyezték a foglalkozás megjelöléseként a doktori cím használatának jogát. 1962-ben a főiskolának, az eredményei és működése elismeréseként az Állatorvos-tudományi Egyetem rangot és címet adományozták. 1970-ben ismét egy nagy lépéssel, fejlesztéssel bővült az egyetemi képzés, ugyanis ettől az évtől indult a kétéves, posztgraduális szakállatorvos-képzés (8).

Az ezredforduló ismét nagy, szerkezeti változást hozott az egyetem életébe, ugyanis a hat karból álló, gödöllői székhelyű Szent István Egyetem tagja lett, és azóta is, annak Állatorvos-tudományi Karjaként működik.

2.2.3. Állattartás Magyarországon a XX. században

A magyar mezőgazdaság XX. századi előrelépésének az egyik fő hajtóereje az állattenyésztés volt. Az 1970-es években a másik fő ágazat, a növénytermesztés termelési szintjét elérte, majd meg is haladta azt.

A korábbi évszázadok legeltető állattartása a XIX. század folyamán nagy lépésekben korszerűsödött. Az addig tartott fajtákat szinte teljes mértékben kicserélték nagyobb termelőképességű fajtákra, elterjedt az istállózott tartásmód, valamint az élelmiszeripar kiépülésével korszerű hizlaldák és vágóhidak létesültek. Emellett kiépült a tejipar, és megalapultak az első nagyüzemi állattartó telepek.

A fejlődést a két világháború, a gazdasági válság, és a fel-fellobbanó járványok egyaránt hátráltatták. Később, az 1960-1980-as években, az addigi adatok, állatlétszámok jelentős változáson mentek keresztül a korábbi évekhez képest. A szarvasmarha tenyésztési ágazat, ami addig vezető volt, az 1970-es évekre fokozatosan háttérbe szorult a sertésenyésztés termelési értékeihez képest. 1995-re a baromfitenyésztés nőtte ki magát a legnagyobb élelmiszer előállító ágazattá.

Az 1980-as évek közepére az 1965-ös adatokhoz képest az ország sertéshús-termelése megkétszereződött, a baromfi-hús-termelés pedig csaknem megháromszorozódott. A tejtermelés másfélszeresére nőtt, a tojástermelés pedig a kétszeresére nőtt. Ekkor bár hazánk szarvasmarha állománya nem változott, a sertés- és baromfiállomány erőteljes növekedést mutatott, ami jelentős kivitelt tett lehetővé. A állattenyésztés fejlődése ezekben az években megtorpant, majd az 1990-es évek idején jelentősen visszaesett. Az ekkori termelési adatok azonban még mindig magasabbak voltak a '70-es években feljegyzettekhez képest.

A szarvasmarha-, sertés- és baromfiállományok mellett az idő előrehaladásával az ország ló, juh és egyéb haszonállat létszámában is jelentős változások történtek. A lovakat a XIX. valamint a XX. század elején főként hadászati célokra tenyésztették. A mezőgazdaságban betöltött igavonó szerepüket csak fokozatosan vették át az addig erre a célra tartott ökröktől. Az első világháború jelentősen megtizedelte hazánk lóállományát, ám a két világháború közötti időszakban számuk fokozatosan növekedett és sikerült elérni a háború előtti létszámot. Később mezőgazdaság folyamatos fejlődése, gépiesedése már egyre kevésbé igényelte a lovak erejét, így számuk fokozatosan csökkent, míg az 1980-as évekre már nem érte el a százezres egyedszámot. Az állomány nagy része ma már kistermelőknél, valamint lovasiskolák és az egyre kedveltebb lovas sportok művelőinek tulajdonában található meg. A juhtartás a legeltető állattartás háttérbe szorulásával egyre csökkent. A nagybirtokok, uradalmak felszámolásával, valamint a háborúk, járványok pusztításával az ország állománya jelentősen megfogyatkozott. A mezőgazdaság nagyüzembe szervezése idején átmeneti növekedés volt jellemző, amit azonban újfent nagy visszaesés követett és a rendszerváltás idejére hazánk juhállománya már nem érte el a 2 milliós egyedszámot. Az 1980-as években az

állomány nagy része nagygazdaságokban volt megtalálható, de később, a '90-es évekre az arány megfordult, és az állatok ma már kisebb szervezetek, egyéni termelők tulajdonát képezik (10).

◆ *Borsod-Abaúj-Zemplén megye haszonállat állományai számának változása a közelmúltban*

Az országban, 2011 júniusában végzett felmérés szerint 678 szarvasmarha állomány található. Ez majdnem 4%-kal kevesebb, mint az előző évi adatok. A megyében idén 36 állományt vettek nyilvántartásba, ami több mint 7%-kal kevesebb az előző évi adathoz képest.

Sertéstartás tekintetében az országban a 2011-es adatok szerint 3132 állomány található, ami 2%-kal kevesebb az előző évi adatoknál. A megyében az idei júniusi felmérések szerint 89 állomány van, ami 6%-kal kevesebb az egy évvel ezelőttiekhez képest.

A juhállományok száma ez év júniusában, az országban 1185 volt, ami azt jelenti, hogy a tavalyihoz képest 1,5%-kal csökkent. A megyei adatok szerint idén 53 állományt vettek nyilvántartásba, ami az egy évvel korábbihoz képest 13%-kal kevesebb.

2011 júniusában, az országban 37695 baromfiállományt számoltak meg, ami 2010-hez képest csaknem 5%-kal kevesebb. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében idén 1900 állományt jegyeztek fel, ami 15%-kal kevesebb az előző évben nyilvántartottakhoz képest (14).

Össességében tehát, az állatállomány mind országos, mind megyei szinten csökkent az előző évi vizsgálatokhoz képest.

2.2.4. Az állatorvoslás jellegzetességei Borsod-Abaúj-Zemplén megyében

Borsod-Abaúj-Zemplén megye állategészségügyi vonatkozásban hat nagyobb kerületre tagolódik. Ezek Miskolc, Mezőkövesd, Sárospatak, Encs, Kazincbarcika és Edelény körzetek. Ez a területi rendszerelosztás a hatósági jogkörben dolgozó és praktizáló állatorvosokra is vonatkozik, és ügyeleti rendszer működik bennük. Ügyeletet nem kötelező vállalni, ám amennyiben az állatorvos úgy dönt, hogy részt vesz benne, akkor a terület egészére kiterjed többletkötelezettsége. Ahogy a szakterületekre, úgy több ügyeleti kerületre is kérhet egy személy engedélyt, de ehhez a megfelelő kérelmet be kell nyújtania a Magyar Állatorvosi Kamara Megyei Szervezete felé.

A megyében 89 állatorvos rendelkezik működési engedéllyel, további 7 itt élő állatorvos nem, valamint nincsenek benne ebben a létszámban az egyes kerületek kerületi főállatorvosai. A megyében 28 állatorvosi rendelő és 31 haszonállattartó telep működik. Az utóbbiból tizenkilencben szarvasmarhát, ötben sertést, kettőben juhot és négyben baromfit tenyésztenek, amiből az egyik víziszárnyas nevelő telep. Az állatorvosok működési engedélyeikben határozzák meg, hogy mely kerületekben, milyen munkakört láthatnak el.

2.2.5. Az állattartásban történt változások hatása az állatorvoslásra

Míg az említett állatfajok tartása egyre inkább visszaszorult az évek során, a kutya-és macskatartásban világszerte jelentős változások következtek be. Évtizedekkel ezelőtt még a kutya és a macska is házkörűli haszonállatként élt, kivéve az előkelőségeket, hiszen a királyok és császárok előszeretettel tartottak udvaruk díszeként társasági kutyákat, és előkelő vadászkutyákat. Az elmúlt pár évben azonban a kisállattartás teljesen átalakult, manapság, főleg nagyvárosokban a legtöbb háztartásban élő kutya és macska kizárólag házi kedvenc, és semmilyen formában sem haszonállat.

Ma Magyarországon a családok nagyjából 30%-a tart kedvtelésből valamilyen kistestű állatot, amelyek között a kutya és macska mellett egyre elterjedtebbek a különféle egzotikusnak számító hullók, rágcsálók és madarak. Ez a változás nagymértékben érintette az állatorvosi hivatást is, hiszen, pusztán a megélhetésük miatt az addig világ életükben nagyállatokkal foglalkozó állatorvosoknak egy új szakterületen kellett helytállniuk. Ahogy a nagyállat létszám egyre csökkent, sok állatorvos veszítette el a munkáját, vagy legalábbis bevételének jelentős részét. Ebből a válságból a kiutat a már említett, az USA és Nyugat-felől érkező új hullám, a kedvencállat tartás jelentette. Ez az új trend, és az a tény, hogy az emberek anyagi helyzete javult az évek során, lehetővé tette, hogy az állattartók egyre több pénz áldozhassanak kedvencük jólétére, az egyre színvonalasabb, egyre fejlettebb orvosi ellátására (4). A változás azonban nem csupán szakmai értelemben vett átalakulást jelentett, hanem az állatorvosoknak egyben vállalkozóvá, üzletemberré is kellett válniuk, hiszen a fizetésüket már nem az államtól kapták, hanem maguknak kellett elkérniük a tulajdonosoktól.

2.3. Az életpálya alakulása

2.3.1. A pályaválasztás

Életünk során az egyik legfontosabb kérdés a pályaválasztás. Az, hogy milyen tanulmányokat folytatunk, mely irányba képezzük magunkat, egész életünkre hatással van. Ahogy az ember már egészen fiatal korától szemléli a világot, a körülötte élők szakmáját, mindennapi munkáját, kap egyfajta képet az előtte álló lehetőségekről. Külső szemlélőként megfigyelheti, hogy adott foglalkozások mivel járnak, mennyire lehet megterhelő egy adott szakma, vagy munkakör, illetve milyen életszínvonalat tesz lehetővé. Az évek során a tanulmányai, vagy a körülötte élők (szülei, távolabbi rokonai, barátai, ismerősei) elbeszéléseiből, a nehézségekből, amikkel minden nap meg kell küzdeniük, valamint a lelkes, vagy éppen lelombozó élménybeszámolókból mind-mind egyre színesebb képet kap jó néhány munkakörrel, és ezek mind segíthetik a későbbi választásban. Egyesek életében nem

okoz gondot eldönteni, hogy mivel szeretnének foglalkozni. Ezeknél az embereknél már fiatalon megfigyelhető egy adott szakma felé történő orientálódás, és akár már az általános iskola elvégzése után is tudják, hogy mivé szeretnének válni és hogy hogyan folytassák tanulmányaikat. Vannak azonban olyan fiatalok, akiknek nincs határozott elképzelésük a jövőjükkel kapcsolatban. Az ő esetükben, többnyire a közvetlen környezetükben élők befolyásolása, tanácsai döntenek. A szakemberek szerint a szülők nagymértékben hozzájárulnak a fiatalok pályaválasztási döntéseihez, aminek több okát is megjelölték. Egyesek szerint a mai pályakezdők éretlenebbek elődeiknél, és nem, vagy csak igen nehezen képesek önálló döntések meghozatalára. A másik ok lehet az életszakaszok jelentős kitolódása a korábbiakhoz képest, legyen szó a szülőktől való érzelmi és anyagi függetlenedésről, vagy akár a gyermekvállalásról. Továbbá, a szülői befolyás oka lehet sokszor az is, hogy a szülő a saját meg nem valósított álmát, vagy éppen a családi tradíciót akarja a pályakezdőre ráerőltetni (2).

Az utóbbinak, a családi hagyomány követésének előnye lehet az, hogy már a kezdetektől mélyen belelát a fiatal az adott pálya előnyeibe és buktatóiba. Ezáltal tudni fogja, mit várhat ettől a munkától, hiszen a család számára ismeretlen pályáról nem alakulhat ki a pályakezdőben reális kép, csak az, amit a saját megfigyelése alapján feltételezett róla. Így később, amennyiben ez a valós- és feltételezett kép nem fedí egymást, lehetséges, hogy csalódást fog okozni. Ilyenkor, ha van rá lehetősége, pályát módosíthat, és elhagyhatja az adott szakmát, ám van, hogy ezt külső tényezők miatt már nem teheti meg. Ez a csalódás kihathat további életére, és súlyos esetben önbecsülésromlást, pszichés zavarokat is okozhat. Ha azonban a fiatalnak ekkor még lehetősége van módosítani, és más irányú képzést elvégezni, az az aktív munkába állás idejét jelentősen kitolhatja. Az állatorvosi pálya tipikus példa lehet erre, hiszen az ember gyermekként az állatorvost az apró házi kedvencek, a család számára kedves állatok védelmezőjeként látja, ami rendkívül szimpatikus, magasztos hivatást ígér. Ez a pálya azonban, ahogy ezekben a szép pillanatokban, úgy nehézségekben is éppen ilyen gazdag, hiszen szellemileg és fizikailag is megterhelő, és az embert sokszor éjjel, vagy hétvégén, illetve ünnepnapokon is szólíthatja a kötelesség. Mindezek mellett sokszor nehéz, lelkiileg nagyon megterhelő döntéseket kell hoznia, mert gyakran nem érzelmi, hanem gazdasági alapon kell döntenie. A mai társadalomban, főleg az értelmiségi, egyetemest végzett szülők körében ez a jelenség, hogy a gyermekükre kényszerítik akarataikat, egyre ritkább. A szülők többsége inkább útmutatást ad gyermekének, segíti, hogy felismerhesse egy-egy irányban tehetségét, rátermettségét, illetve tanácsokkal látja el, hogy eligazodhasson a szakmák között a pályaválasztás idején. A legtöbb fiatal számára a tudatos pályaválasztás abban nyilvánul meg, hogy felsőoktatási intézménybe való jelentkezés előtt az általuk kedvelt tantárgyakat szem előtt tartva kiválasztják, melyik képzésben szeretnének részt venni, és, hogy a végzettség, amihez az intézet segítségével jutnak, mennyire versenyképes a munkaerőpiacon. Annak érdekében, hogy a pályakezdőket segítsék, ma már egyre több

szakember foglalkozik pályaválasztási tanácsadással, és a felsőoktatási intézmények is célul tűzték ki, hogy az érdeklődő fiataloknak segítő kezet nyújtsanak.

2.3.2. A diplomás pályakezdés problémái

A kezdő munkavállalók diplomájuk megszerzése után a legtöbb esetben nem rendelkeznek azzal a gyakorlati tudással, amit a munkáltató tőlük elvárna. Emiatt pályakezdőként óriási hátránnyal indulnak a munkahelyekért vívott harcban a frissdiplomások. Szakemberek kutatásai szerint ez a jelenség az oktatási intézmények és a család együttes hibái, hiányosságai miatt alakult ki, mivel sem az iskola, sem a család nem tanítja meg a fiatalokat a felelősségvállalásra, valamint a felelőség- és munkakultúrára, így az a munkáltatóra hárul. Az iskolákban ma a lexikális tudás számonkérése a jellemző, ezért időszakosan szükség lenne az oktatási rendszerek szisztematikus felülvizsgálatára, és a munkaadók igényeihez történő átalakításra. A család szerepe szintén kiemelkedő ebben a problémában, hiszen egyre kevesebb a valós emberi kapcsolat a családtagok között, továbbá a fiataloknak nincs jövőképük, az értékrendjük sincs a helyén, és nincsenek követendő társadalmi normáik, példaképek sem (7).

Magyarországon, a pályakezdők nehézségei mellett a munkaerőpiacon egy másik jelenség is megfigyelhető. Ez általában a középkorúakat érinti, miszerint a munkavállalók a 40 év feletti embereket már nem szívesen foglalkoztatják. Ez az előbbi, fiatal réteget szem előtt tartva óriási és érthetetlen ellentmondás, hiszen amely szakmai tapasztalatot a kezdők esetében hiányolnak, azzal ez az „idősebb” réteg egyértelműen rendelkezik. Mégis, ebben a korcsoportban a legmagasabb a munkanélküliek száma. Amennyiben lehetőségük van, ezek az emberek igyekeznek nem alkalmazotként, hanem saját vállalkozásukkal munkát találni, ám a végleges megoldást a munkaadói mentalitás, a hozzáállás változása jelenthetné.

2.3.3. A diploma értéke ma

A diploma értékének kérdése a felsőoktatási intézményekbe jelentkező, és ott tanuló diákok körében mindig is központi kérdés volt, hiszen fontos tudniuk, hogy a megszerzett végzettséggel milyen eséllyel helyezkedhetnek el a munkaerőpiacon. A különféle főiskolákon és egyetemeken szerzett diplomák értéke, keresettsége igencsak változó. A „Diplomás pályakövetés” elnevezésű kutatási programban évről évre vizsgálják a pályakezdő diplomások helyzetét a munkába állást követően (23). Mindez több tévhitet is eloszlatozott eredményeivel, melyek közül az egyik, hogy a diplomával rendelkező fiatalok körében, a közhiedelemmel ellentétben meglepően gyors a munkába állás, hiába csökkent az ezredforduló óta a munkaerőpiac felvevőképessége. Másik érdekesség, hogy bár a bölcsész- és jogtudományban diplomázott hallgatók a „túltermelés” veszjelentései ellenére az orvos- és egészségtudományi,

valamint gazdasági szakokhoz hasonlóan, az átlagosnál gyorsabban tudnak elhelyezkedni. További érdekesség, hogy a pályakezdők első munkahelyének megszerzésénél nagy százalékban az ismeretség, és a kapcsolatok segítettek (24). Ezek az adatok alapvetően optimizmusra adnak okot, ám fontos, hogy önmagában a diploma megléte még nem elegendő az álláskeresés folyamán. Ahogy egyre több és több a diplomával rendelkezők száma, a munkáltatók egyre több követelménnyel, előírással igyekeznek a jelentkezők közül kiválasztani a számukra legértékesebbnek tűnő jelentkezőt. Sokszor a szakmai tapasztalat a döntő, ami pályakezdőként nagy nehézséget jelent. Egyre gyakrabban feltétel továbbá legalább egy idegen nyelv magas szintű ismerete, és adott esetben nem elégszik meg a munkáltató a nyelvvizsga bizonyítvánnyal, hanem elvárja, hogy leendő alkalmazottja kommunikálni is tudjon az adott nyelven. Európai Uniói tagságunk révén ez érthető alapkövetelmény, és így a diploma mellett valóban nagyon fontos is, ugyanakkor a nyelvtanítás színvonala hazánkban még bőven hagy kívánnivalót maga után.

2.3.4. A szakma, és a hivatás fogalma

Definíció szerint szakmának nevezünk minden olyan tevékenységet, amely valamilyen speciális képzést igényel. Egyesek azonban nem csupán szakmát, hanem hivatást választanak a pályaválasztás során. A hivatás jelentését önmagában nem könnyű szavakkal leírni, de amikor ezt a kifejezést használjuk, egy olyan tevékenységre gondolunk, amely társadalmilag kiemelkedő fontosságú; elsajátítása magas szintű előtanulmányt igényel; és végzése elsősorban nem pénzszerzés céljából, hanem belső indíttatásból történik, így végzője a hivatalos munkaidején túl is szívesen foglalkozik vele. Arról, hogy pontosan mely szakmákkal tudnánk párosítani a hivatás fogalmát, megoszlanak a vélemények, ám a magyar nyelv (esetünkben segítségként) néhány foglalkozás megjelöléseként is használja ezt a szót, pl. az orvosi hivatás, papi hivatás esetében. Az említettek mellett még számos szakmát, foglalkozást lehet hivatásként jellemezni, hiszen nincs konkrét meghatározás erre vonatkozóan. Az állatorvoslás is ezekhez hasonlóan tekinthető olyan szakmának, amelyet hivatásszerű munkavégzésként, életvitelként is lehet végezni.

2.3.5. Az állatorvosi hivatás

Azok a pályaválasztás előtt álló fiatalok, diákok, akik az állatorvosi pályán kívánnak elindulni, leggyakrabban az állatok iránt érzett szeretetük miatt döntenek így. Amennyiben elég erős a motiváció, az ösztönzőleg hat a felvételi vizsgához szükséges előtanulmányok teljesítésére. Mivel minden évben magas az Állatorvos-tudományi Karra jelentkezők száma, és rendszerint többszörös túljelentkezés van, a középiskolai diákoknak nagyon magas, szinte maximális pontszámmal kell teljesíteni az érettségi vizsgát a sikeres felvételi érdekében. Az

előírt felvételi tantárgyak, a biológia és kémia nehézsége és a magas felvételi elvárások miatt sok diák már ekkor felhagy ezzel az elképzelésével.

A sikeres felvételi után azonban a következő, hosszú és nehéz próbatétellel kell a hallgatóknak megküzdeni: az egyetem elvégzésével. Meg kell felelni az elméleti és gyakorlati elvárásoknak, és teljesíteni kell a követelményeket. Általában igen kedvező, ha a hallgatókban az egyetemi évek alatt már körvonalazódik, hogy az állatorvos-tudomány mely szakterületén szeretnének elhelyezkedni, és már ekkor elkezdik mélyíteni tudásukat az adott irányban. A hagyományos gyógyító tevékenység mellett számos feladatkörből választhatnak, például gyógyszerforgalmazás-, és kutatás, kereskedelem, élelmiszerhigiéncia, vagy akár hatósági állatorvosi tevékenység.

Az egyetem elvégzése után a következő nehézség, amivel meg kell küzdeni, az álláskeresés. A legtöbb fiatal tanácstalan, hogy milyen módszerekkel is fogjon az álláskereséshez. Rendelkezésükre állnak különböző állatorvosi folyóiratok, internetes fórumok és levelezőlisták, ám sok esetben egy-egy megüresedett állás híre mindössze sajtószájról terjed, és ismerősöktől, kollégáktól lehetne értesülni felőlük. Ezzel szemben más, több embert foglalkoztató szakmák hirdetésekkel több folyóiratban, vagy akár számos internetes álláskereső oldalon találkozhatunk. Így tehát, annak ellenére, hogy az állatorvosi diploma több munkakör végzését is lehetővé teszi, mégsem könnyű a frissen végzetteknek munkába állniuk. Számos esetben nem az érdeklődési irány, hanem az éppen elérhető álláshirdetések száma szabja meg, hogy végzés után milyen szakterületen kezd meg pályáját az ember. Ilyenkor az ott töltött évek során, azon az adott területen gazdagodik ismeretekkel, majd később, kétféle irányban folytathatja karrierjét: ha megtetszett neki az adott szakirány, továbbra is ott marad, ám amennyiben nem, akkor esetleg más helyen próbálja ki magát. Az állatorvosi pályán például ez olyan szituációban fordulhat elő, amikor végzés után a fiatal doktor nem tud elhelyezkedni az áhított gyógyító-területen, hanem gyógyszerforgalmazóként, vagy kereskedőként kezdi pályafutását, majd pár hónap, vagy év múltán, amikor lehetősége adódik egy praxisbeli állás megszerzésére, otthagyja addigi munkáját és szakterületet vált. Olyan esetekben is megfigyelhető mindez, amikor a váltás egy bizonyos anyagi visszalépés dacára történik, hiszen sok esetben a szakmai, vagy akár morális megelégedettség a pénz, és az anyagi jólét elé helyeződik. Ez utóbbinál válik egy szakma hivatássá. Természetesen nem lehet egy általános teóriát felállítani ezen a pályán sem, hiszen vannak esetek, amikor az ember az anyagi szempontból kedvezőbb lehetőséget választja, annak ellenére, hogy esetleg kevésbé lelkesedik az adott munka iránt (5).

2.3.6. A doktori címmel járó hivatások

Törvényi előírás szerint, egyes szakterületeken szerzett diplomákhoz a "doktor" megnevezés automatikusan „jár”. Az ide tartozó szakterületek a jogász (dr. jur.), a fogorvos

(dr. med. dent.), az orvos (dr. med.), és a gyógyszerész (dr. pharm), valamint az állatorvos-doktori cím (med. vet.). Ezeken az egyetemi szakokon, az ezzel foglalkozó felmérések szerint évről évre magas, akár többszörös túljelentkezés szokott lenni. Egy 2009-ben végzett felmérés szerint a fiatalok körében az önmagában doktori címmel járó pálya kifejezetten elismertnek számít, azaz aki jogi vagy orvosi pályára megy, jó eséllyel a társadalom elismert feléhez fog tartozni: „*Társadalmi elismertség szerint az orvosi pálya az elsőrendű favorit. Érdekesség, hogy az anyagi megbecsültség listáján viszont a gyógyító doktorok nincsenek dobogón*” (17).

2.3.7. A segítő szakma, annak fogalma és jellemzői

A segítő szakmának konkrét definíciója nem létezik, és a történelem során egyre bővült azon foglalkozások köre, melyeket ezek közé soroltak. A segítő szakmák művelőinek közös jellemzője a sajátos, áldozatkész viselkedés, amit az odaadó magatartás legtisztább megjelenési formájának tekintünk. Ez az önzetlen magaviselet két alapvető tulajdonsággal jellemezhető: egyrészt önkéntes vállaláson alapszik, másrészt mások javát szolgálja. Ezekben a szakmákban vonzerőként jelentkeznek a másokon segítség gondolata, amely magas szintű hivatásérzettel párosul. Ilyen foglalkozások többek között a papi hivatás, az orvoslás, a szociális munka, a pszichoterápia és a különböző mentál-higiénés pályák. Az egészségpszichológiával foglalkozó szakemberek szerint az altruista magatartás a kedvező lelki hatás mellett biológiai hatással is bír. Különböző vizsgálatokkal kimutatták, hogy a segítségnek immunrendszer-stimuláló hatása van: fokozza a T-lymphocyták és a killer-sejtek aktivitását. E jótékony hatás mellett azonban a segítő szakmáknak, hivatásuknak lehetnek kedvezőtlen következményei is, hiszen a „segítőnek” az élet minden pillanatában rendelkeznie kell az elvárt empátiás készséggel, függetlenül a munkahelyi és magánéleti nehézségeitől, így egyfajta folyamatos pszichés terhelésnek van kitéve. Az évek során, amikor az ember telítődik ezekkel a mindennapi munkájában jelentkező, túlzott pszichés terhelést okozó problémákkal, felléphet az ún. kiegészi-szindróma, azaz a burnout (3).

2.3.8. A kiegészi-szindróma

A kiegész fogalmát Herbert J. Freudenberger alkotta meg 1974-ben. Egészségügyi intézmények dolgozóinál, önszolgáltató közösségek, kríziskezelő központok tagjainál figyelte meg a tünet-együttest. Megfogalmazása szerint: „*A burnout-szindróma szinte minden foglalkozásnál előfordulhat. Speciális intenzitású azonban a humán szolgáltatások, az egészségügy szférájában, melyben eleve megtalálható a későbbi frusztráció számos "beépített forrása": a teljesítmények mérésének hiányzó kritériumai, alacsony jövedelem, hosszú munkaidő, extra igénybevétel mellett nagy felelősség, ugyanakkor elégtelen intézményi támogatás, adminisztratív terhek, a karrier, az előrelépési lehetőségek limitjei, kérdéses*

megbecsülés mind a kliensek, mind a társadalom részéről. És máris oda a segítők gyakori nagy kezdeti lelkesedése” (6). Az ezzel foglalkozó szakemberek a kiégés okaként három tényezőt határoztak meg: azokat a személyiségjegyeket, amelyek a pálya választásához vezettek, az érzelmi túlterheltséget, és a túlzott odaadást a kliens felé. A kiégés egy hosszú, több év alatt kialakuló folyamat, amelynek alapvetően öt szakaszát különítik el. Az első szakasz egy szélsőségesen pozitív, nagyon lendületes, idealisztikus fázis, amelyben a segítő már-már túlzott lelkesedése figyelhető meg. Bizonyítási kényszere van, és ebből eredően állandóan fokozott teljesítményt vár el saját magától. A második szakasz az ún. realiztikus szakasz. Ekkor már alábbhagy a lelkesedés, a segítő megpróbál egyensúlyt teremteni az életében. A kudarcokat igyekszik mindenképpen elkerülni, de már nem a túlzott teljesítménnyel. Tulajdonképpen, ha sikerülne ebben a szakaszban maradnia, akkor kiváló segítő válhatna belőle. A harmadik szakaszban a kiábrándulás szakasza következik be. Terhessé válik számára munka, az empátia működtetése is egyre inkább lehetetlenné válik. Egyre kevésbé tud hiteles érzelmeket kimutatni és a magánéletében is negatív változások történnek. A negyedik szakasz a frusztráció szakasza. Ez már teljes visszahúzódást jelent, nem bírja a terhelést, leépíti feladatait és megindul a szakmából való kivonulás. Az utolsó, ötödik szakasz a teljes apátia szakasza. Ekkor már nem talál örömet sem a munkában, sem a magánéletében, egysíkúvá válik, mindenkit kerül, nem kommunikál. Végül felléphet nála az ún. deperszonalizációs-szindróma is, aminek az egyik jele a depresszió megjelenése (18). A folyamat ismeretében érthető, hogy miért fontos megtalálni az egyensúlyt a munkában, és törekedni arra, hogy a végső stádiumok ne következzenek be az ember életében.

2.3.9. A siker és a sikeresség

A siker, a mai világ karrierorientált életében nagyon fontos tényező. A munka, a magánélet és az egészség összefüggéseire óriási hatással bír, hiszen aki sikert ér el munkájában, sokkal elégedettebb, kiegyensúlyozottabb, ami kihat magánéletére és egészségi állapotára is. Ha valakit folyamatos kudarcok érnek hosszabb ideig, nem csak önbizalma sérül, hanem a folyamatos stressz, aminek ki lesz téve, negatív hatással lesz családtagjaival való kapcsolatára, ráadásul egészségét is károsíthatja, például gyomorfekélyt, vagy akár szív- és keringési problémák kialakulását is okozhatja.

A sikert, és sikerességet elég nehezen lehet definiálni, hiszen minden ember számára más-más jelentéssel bírnak ezek a szavak. Vannak, akik a jól jövedelmező állást, mások a magas, befolyásos pozíciót tekintik sikernek. Sokaknak azonban nem a pénz, vagy a szakmai hírnév jelenti a sikerességet, hanem a jól elvégzett, eredményes munka. Egyes kimutatások szerint, azok az emberek, akik sikeresnek tartják magukat munkájukban, minden nap szembesülnek kihívásokkal, amelyek leküzdése által fejlődni képesek (19).

2.3.10. Megbecsültség és társadalmi elismertség

A társadalmi elismertség, valamint a megbecsültség nehezen meghatározható fogalmak. Pontosán nem is definiálható, hogy egy adott szakmát mi tesz megbecsültté, ám a legfontosabb, legmeghatározóbb tényezője mindenképpen az emberekben kialakuló bizalom az adott foglalkozás iránt. Egyes kutatások szerint az emberek azokban a szakemberekben bíznak leginkább, akiknek munkáját valamilyen szempontból kiemelkedően hasznosnak ítélik. Ezek azok a foglalkozások, amelyek végzéséhez megfelelő rátermettség és elhivatottság szükséges. Egy 2006-ban készült közvélemény-kutatás meglepő eredménye szerint azonban az orvosok csak a hatodik helyen állnak, és őket a tűzoltó, a mentő, a tudós, a gyógyszerész és az óvónő is megelőzi (1).

2.3.11. Munkaerőhelyzet ma Borsod-Abaúj-Zemplén megyében

A hosszú, több évig tartó tanulás végén, amikor a fiatal felnőttek kézhez kapják diplomájukat, a következő nagy nehézség, amellyel meg kell küzdeniük, az álláskeresés. Az ember ilyenkor szeretne tanult szakmáján belül, a számára legérdekesebb szakterületen elhelyezkedni. A gazdasági válság kezdete óta a munkaerőhelyzet sajnálatos módon egyre romlik az egész országban, amely alól Borsod-Abaúj-Zemplén megye sem kivétel. A munkavállalásnál a jövedelmen kívül a szakmai megelégedettség érzése is fontos szempont, amely nem csupán a munka jellegétől, hanem a munkatársak és a főnök személyétől is nagyban függ. Egy tavaly készült felmérés szerint a magyar munkavállalók mindössze 8%-a elégedett munkahelyével, amivel nemzetközi összehasonlításban hazánk a lista végére szorult. Ezzel szemben a megkérdezettek általában elégedettek munkakörülményeikkel, és az ösztönzési rendszerek egyes elemeivel (13).

III. Saját vizsgálatok

3.1. Anyag és módszer

3.1.1. A kutatás előzményei

Egy évvel ezelőtt témavezetőm, dr. Fodor Kinga és az ő akkori egyik szakdolgozó hallgatója országos kutatást végeztek az állatorvosok között, aminek tárgya az volt, hogy hogyan is látják ők életpályájukat. A kutatás ihletét az adta, hogy a vetmail állatorvosi levelezőlistán – amelynek témavezetőm aktív tagja –, a szakmai eszmecserék mellett gyakran kerül sor kötetlenebb, „kávéház” jellegű beszélgetésekre. Rendszerint felmerülnek olyan témák, magánjellegű, ún. „szakmapolitikai” kérdések, melyek tárgya például az állatorvosi hivatás társadalmi- és anyagi megbecsültsége, elfogadottsága, az állatorvosi munka hivatásbeli- vagy szakmai jellege. Mivel a válaszadók véleménye nagyban megoszlik, ez ötletet adott egy anonim kitöltendő kérdőív létrehozásához, hogy képet kapjunk arról, hogyan is látják szakmájukat, munkájukat, a társadalmon belüli helyzetüket a jelen állatorvosai (16). A felméréshez az ország minden tájáról, vegyesen érkeztek eredmények, így mikor végeztek a beérkezett válaszok kiértékelésével, a reprezentativitás érdekében témavezetőmben a kutatás következő lépcsőfoka körvonalazódott: egy újabb, hasonló vizsgálat, de ezúttal megyékre lebontva, hogy feltérképezhessük, van-e különbség az egyes térségekben élő állatorvosok között, másként látják-e foglalkozásukat, életüket, mindennapjaikat az ország különböző részén élők.

3.1.2. A kérdőív

A kérdőív 30 kérdésből épül fel, melyek tulajdonképpen három kategóriába sorolhatóak. Az első kérdések általános témaköröket érintenek, majd azokat követik a személyesebb jellegű kérdések. A kérdések, típusukat tekintve „zárt kérdések”, mely szerint előre megadott válaszlehetőségek közül választhat a kitöltő személy. Ez a kérdőívek feldolgozását segíti, valamint pontosabb válaszokat ad, és a kitöltést is könnyebbé teszi. Két esetben azonban, a kérdések személyes jellege miatt „nyitott kérdést” alkalmaztunk, ahol a válaszadónak lehetősége volt véleményét bővebben is kifejezni. Szelektív válaszlehetőségeket, ahol egyszerre több válasz lenne megjelölhető, illetve ún. Likert-skálát (sorrend felállítása, vagy minősítés) nem tartalmaz a kérdőív. A kérdésekben rövidítések, szleng, szakmai, vagy félreérthető megfogalmazások nincsenek, annak érdekében, hogy azok a válaszadók gondolatait ne befolyásolhassa. A kérdőív tartalmaz ellenőrző változókat is, azaz némely kérdésre burkoltan, több kérdésben visszautaltunk, azért, hogy kiszűrhetőek legyenek

a látszólagos összefüggések (20). Ez a típusú felmérés, amit végeztünk a piackutatás egyik leggyakoribb, ún. megelégedettségi vizsgálatai közé tarozik. Rendszerességét tekintve a vizsgálat folyamatos volt, hiszen a kutatás ideje alatt a kérdőív bármikor elérhető volt az interneten.

A megkérdezettek azon Borsod-Abaúj-Zemplén megyei állatorvosok köréből kerültek ki, akik aktív internet-felhasználók, hiszen a kérdőívet a világhálón keresztül tudtuk hozzájuk eljuttatni. A kérdéssor kitöltését tekintve teljesen anonim, és a kérdések megválaszolása nagyjából 10-25 percet vett igénybe. A válaszok feldolgozása a piackutatások során alkalmazott statisztikai módszerek szerint történt (21). A kérdőívek kiküldése privát levelezés (e-mail) formájában történt az interneten keresztül. Ezt megelőzően internetes keresőprogram segítségével készítettem egy listát a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei állatorvosokról, és igyekeztem minél többjük email-címét felkutatni. Amennyiben az email címükre nem, de a telefonszámukra rábukkantam, telefonon érdeklődtünk internetes elérhetőségükről. A keresést nehezítette, hogy sok esetben az állatorvos nevéen, és adott esetben laccímén kívül más elérhetőséget nem találtam. Amint ezzel a listával végeztem, egy személyes levél formájában mindegyikükhöz eljuttattam a kérdőív internetes címét (<http://www.univet.hu/spec/kerdoiv03/>). Ezzel a módszerrel, vagyis, hogy nem egy bárki számára elérhető, nyilvános oldalon osztottuk meg a kérdőívet, hanem azok egy internetes magánlevél formájában lettek kézbesítve, biztosított volt, hogy más, nem állatorvos végzettségű személyek, vagy nem a megyében élő, illetve dolgozó állatorvosok nem hiúsíthatják meg vizsgálatainkat.

Az elsődlegesen elkészített lista, amelyben a megyében élő – vagy dolgozó – állatorvosok nevei és címük szerepelt, összesen 145 nevet tartalmazott, jóllehet „csak” 89 működési rendelkező állatorvos van a megyében. A 145 állatorvosból 30 emberrel semmilyen formában nem tudtuk felvenni a kapcsolatot. Miután a többi 115 állatorvost megpróbáltuk telefonon keresztül elérni, hogy internetes levélcímüket megtudhassuk, több akadályba is ütköztünk. Sokan voltak, akiket nem értünk el az adott telefonszámon, mert már nem „élt” az a vonal, elköltöztek, illetve nem dolgoznak már a megyében, vagy nem válaszoltak hívásunkra. Voltak, akik nem kívántak részt venni a kutatásban, illetve akadtak olyanok is, akik nem rendelkeztek sem működési engedéllyel, sem internetes elérhetőséggel. Végezetül 38 e-mail címről sikerült tudomást szereznünk, és a kiküldött kérdőíveket 37-en küldték vissza.

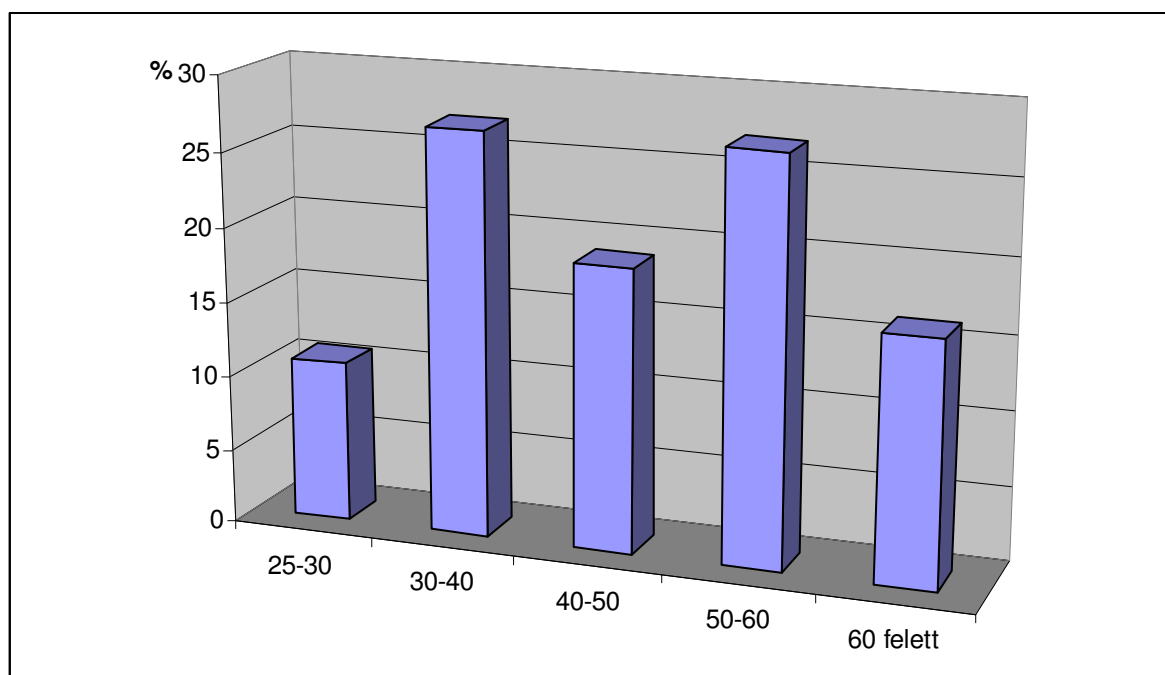
3.2. Eredmények, és értékelésük

A kérdőív kérdéseire kapott válaszokat és ezek értékelését a kérdezés sorrendjében tüntetem fel.

Az Ön életkora?

A kitöltők 11%-a 25-30 év közötti, 27%-a 30-40 év közötti, 19%-a 40-50 év közötti, 27%-a 50-60 év közötti, és 16%-a 60 év feletti volt (**1. ábra**).

A válaszadók legtöbbször életkora ezek szerint 30-40 illetve 50-60 év közötti. Meglepő eredmény, hogy bár az internet segítségével juttattam el a megkérdezettekhez a kérdőívet, a legkevesebben (11%) a frissen végzettek közül töltötték ki, sőt az 50 év felettek is nagyobb létszámban (43%) képviselték magukat. Összességében tehát a 40 év feletti korosztály van túlsúlyban (62%). Ez utalhat arra, hogy a fiatalabbak számára kevésbé vonzó, vagy nem áll rendelkezésre elegendő elhelyezkedési lehetőség a megyében.

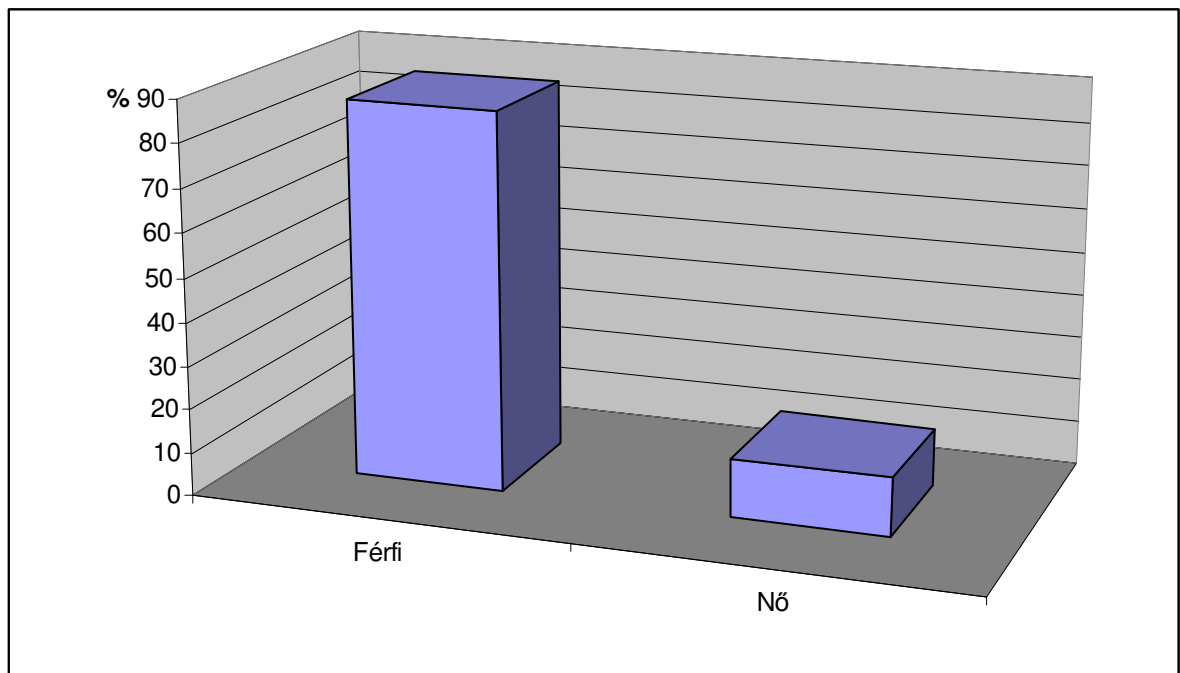

1. ábra: a kérdőívet kitöltők életkor szerinti megoszlása

Az Ön neme?

A válaszadók zöme, mintegy 86%-a férfi volt, és csupán 14% nő (**2. ábra**). Ha összevetjük az erre a kérdésre adott válaszokat az előzővel, miszerint a beküldők 62%-a a 40 év fölötti korosztályhoz tartozik, a kapott eredmény nem meglepő, hiszen pár évtizeddel

ezelőtt az általános vélemény az volt, hogy mivel az állatorvosi pálya erős fizikumot és nagy erő kifejtést igényel, inkább a férfiak szerepvállalását indokolta. Az utóbbi években azonban az Állatorvos-tudományi Kar évfolyamain egyre nagyobb arányban vesznek részt a képzésben női hallgatók. Napjainkban a frissdiplomás állatorvosok között a nők aránya már meghaladja a 70%-ot (15).

2. ábra: A kitöltők nemek szerinti megoszlása

Az Ön lakóhelye?

A válaszoló állatorvosok 31%-a megyeszékhelyet, 8%-a nagyvárost, 28%-a kisvárost, 33%-a pedig települést jelölt meg lakóhelyeként. Tehát a válaszadók majdnem 2/3-a (61%) nem nagyvárosban lakik.

Az Ön munkavégzésének helye?

A válaszadók 32%-a megyeszékhelyen, 5%-a nagyvárosban, 30%-a kisvárosban, 32%-a pedig településen, illetve faluban dolgozik.

Megvizsgáltuk az állatorvosok munka- és lakóhelyének összefüggését, amit a könnyebb áttekinthetőség érdekében egy táblázattal szemléltettem (**1. táblázat**). A táblázat függőleges oszlopa az állatorvosok lakóhely szerinti-, míg a vízszintes sorok a munkahely szerinti megoszlását mutatja. Látható, hogy az állatorvosok zömében lakhelyükhöz közel

találtak munkalehetőséget. Mindössze egy-egy kivétel van, akiknek lakhelye és munkahelye területileg máshol helyezkedik el.

Munkahely→ ----- Lakóhely ↓	Megyeszékhely	Nagyváros	Kisváros	Település, falu
Megyeszékhely	9	0	1	1
Nagyváros	1	2	0	0
Kisváros	1	0	7	2
Település, falu	1	0	2	9

1. táblázat: A válaszadók lakó- és munkahely szerinti megoszlása, és ezek összefüggése

Mely területen dolgozik?

A kérdőívet kitöltő állatorvosok 71%-a praxisban, 3%-a kereskedelemben dolgozik, valamint 26%-uk válaszolta, hogy több területen is munkálkodik. Kutatás és oktatás területén a válaszadók egyike sem dolgozik. Három állatorvos nem adott választ erre a kérdésre. Az, hogy ilyen nagy arányban (71%) válaszolták az állatorvosok, hogy praxisban dolgoznak, nagyjából megfelel annak a tendenciának, hogy az egyetemről kikerülő, frissen végzett hallgatók nagyobb része a gyakorlatban szeretné kipróbálni önmagát, azaz aktív gyógyító tevékenységet kíván végezni. Ugyanakkor figyelemre méltó azon állatorvosok száma (26%) – a válaszolók kicsit több mint egynegyede –, akik egyszerre több területen is aktívak. Ez annak a jelenségnek tulajdonítható, hogy sajnos manapság a megélhetés csupán egyetlen munkakörben az állatorvoslásban sem feltétlenül biztosított, és így szükség lehet arra, hogy az embernek több helyről származó jövedelemforrása is legyen.

Jelenleg hány munkahelye (jövedelmező tevékenységi köre) van?

A válaszadók 50%-a egy, 36%-a kettő, 14%-a pedig kettőnél több munkahelyet jelölt meg. A kérdésre ketten nem válaszoltak. Míg ennél a kérdésnél az állatorvosok 14%-a válaszolta, hogy több munkahelye van, az előző kérdésre 26%-uk adta azt a választ, hogy több területen dolgozik. Valószínűleg, aki praxisban kereskedelmi tevékenységet is folytat, azok közül páran ezt külön jövedelmező körként jelölték meg. Így végiggondolva, lehetséges, hogy a válaszadók 50%-ából, akiknek kettő, vagy több jövedelmező tevékenységi köre van, egy

részük az állatorvoslás több területén ténykedik, míg a többiek valószínűleg más jellegű mellékállásban dolgoznak.

Végez-e az állatorvoslással kapcsolatban nem lévő jövedelmező tevékenységet?

Erre a kérdésre az állatorvosok 35%-a igennel, 65%-a nemmel válaszolt. Azoknak, akik erre a kérdésre igennel feleltek, 46%-a praxisban dolgozik. Megvizsgálva ezen állatorvosok korábbi válaszait, arra a kérdésre, hogy hány munkahelyük van, a 2/3-uk azt válaszolta, hogy csak egy. Ebből az a következtetés vonható le, hogy ők a praxisuk mellett végezhető egyéb kiegészítő tevékenységeket (tápok, gyógyszerek, állat-felszerelési eszközök kereskedelme) nem tekintik az állatorvosi munkakör részének, és ezért válaszoltak így a feltett kérdésekre.

Milyen indíttatásból választotta az állatorvosi hivatást? Miért jelentkezett az Állatorvos-tudományi Egyetemre (Karra)?

A válaszadók 62%-a gyermekkori álom beteljesítéseként, 16%-a családi nyomás, indíttatás miatt döntött az állatorvoslás mellett. 11%-uk bevallotta a későbbi jó megélhetés reményében, és 11%-uk pedig kizárásos alapon választotta ezt a lehetőséget. Az, hogy a válaszolók többsége „érzelmi alapon”, egy régi álom útján választotta pályáját, korán kialakult szakmai elkötelezettségre, belső készletésre utal, ami egy hivatás magas szintű műveléséhez elengedhetetlen.

Milyen emlékekkel gondol vissza az egyetemi éveire?

A válaszoló állatorvosok többsége, azaz 78%-a kellemes emlékekkel, míg 3%-uk nagyon rossz emlékekkel gondol vissza az egyetemi évekre. A válaszolók 19%-a nem tudta eldönteni, milyen érzésekkel vált el az alma matertől. Ha belegondolunk, akkor összefüggést sejthetünk azok között, hogy ha valaki gyermekkori álom beteljesítése miatt lépett erre a pályára, akkor valószínűleg kedvesebb emlékekkel gondol vissza az egyetemi éveire, mint azok, akik családi nyomás miatt választották az állatorvoslást. Mindezek kiderítésére, megvizsgáltam ezt a kérdést és egy táblázatban összesítettem a válaszokat (**2. táblázat**). Az eredmények azt mutatják, hogy a pályaválasztás okától függetlenül, a válaszadók többsége kellemes emlékekkel gondol vissza egyetemi éveire. Egyedül a családi nyomás okán választó állatorvosok között oszlik meg fele-fele arányban azok száma, akik szép emlékeket kötnek ezekhez az évekhez, illetve akik nem tudtak dönteni a válasz-opciók között.

<u>Egyetemi évek emléke→</u> Pályaválasztás oka ↓	Kellemes emlékek	Nagyon rossz emlékek	Nem tudja eldönteni
Gyermekkori álom	19	1	3
Családi nyomás	3	0	3
Jobb megélhetés reménye	3	0	1
Kizárásos alapon	4	0	0

2. táblázat: Az állatorvosi pályára lépés oka és az egyetemi évek emlékének összefüggései

Jelenleg azon a területen dolgozik, ahol eredetileg is tervezte?

A kitöltő állatorvosok 66%-a igennel felelt erre a kérdésre, 14%-uk pedig azt válaszolta, hogy a tervezett területen dolgozik, de szívesen váltana. 17%-uk nem az áhított területen dolgozik, és nem is érzi jól magát, és 3%-uk ugyan nem az eredetileg tervezett területen dolgozik, de már egyáltalán nem bánja ezt. A kérdezettek közül ketten nem válaszoltak erre a kérdésre. Ha összesítjük az eredményeket, a kitöltők 69%-a szereti jelenlegi munkakörét, és jól érzi magát a bőrében, 31%-a viszont nem kedveli tevékenységi körét. Ez utóbbiak 55%-a praxisban, 9%-a kereskedelemben, 36%-a több területen dolgozik.

Érzi/ érezte már úgy, hogy a hivatása a magánélete rovására megy?

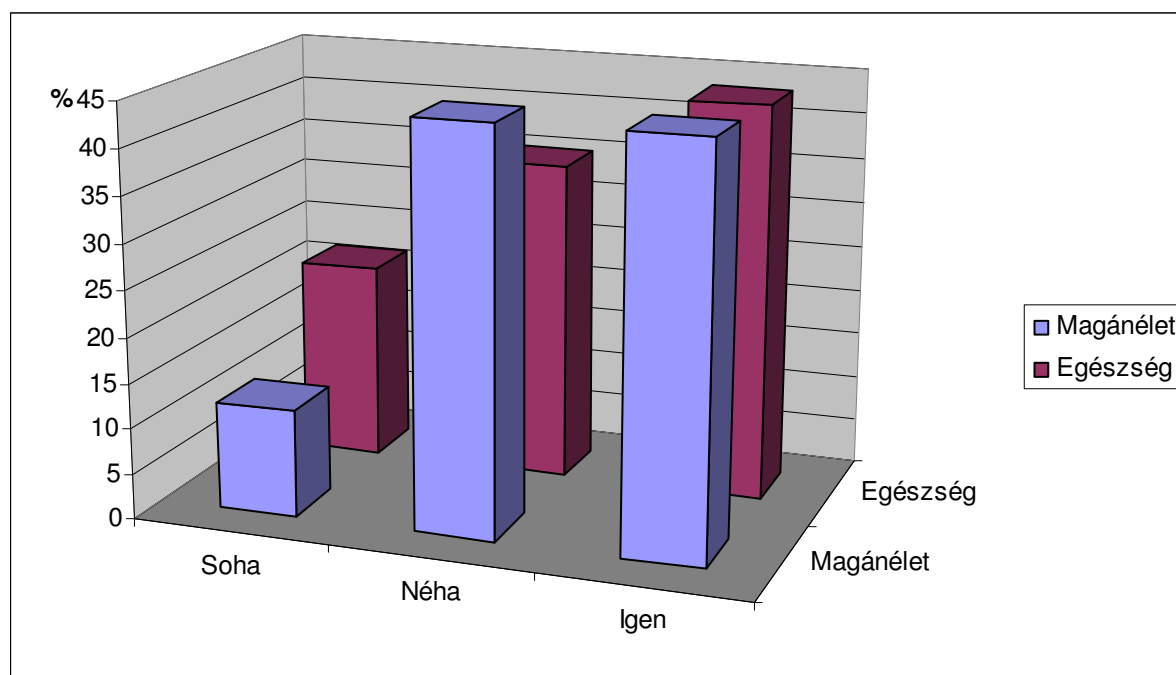
A válaszadók 44%-a igennel válaszolt erre a kérdésre, további 44%-a úgy érzi, hogy néha hivatása a magánélete rovására megy. 12%-uk válaszolta azt, hogy soha nem érezte úgy, hogy a magánélete bármilyen hátrányt szenvedne a hivatása miatt. Erre a kérdésre hárman nem válaszoltak semmit. Az, hogy összesen 88%-uk gondolja úgy, hogy állatorvosi munkavégzésük árt a magánéletüknek, azt mutatja, hogy valamilyen oknál fogva (munkaidő, megterhelés) nem tudnak családjukkal, szeretteikkel annyit foglalkozni, amennyit szeretnének.

Érzi/ érezte már úgy, hogy a hivatása az egészsége rovására megy?

A válaszadók 43%-a azt jelölte meg, hogy igen, néha határozottan úgy érzi, hogy a hivatása az egészsége rovására megy. 22%-uk még soha nem érezte ezt, míg 35%-uk úgy gondolja, hogy néha károsan hat az egészségre a hivatása. Erre a kérdésre – az előzővel szemben –, minden kérdezett válaszolt.

Ha erre az utóbbi két kérdésre adott válaszokat együtt vizsgáljuk (**3. ábra**), láthatjuk, hogy közel ugyanannyian gondolják úgy, hogy a munkájuk határozottan hátránnyal van a

magánéletükre (44%), és az egészségükre (43%) egyaránt. Ugyanakkor azt, hogy munkájuk néha károsan hat a magánéletükre többen gondolják (44%), mint hogy olykor az egészségükre van negatív hatással foglalkozásuk (35%). Ezek szerint a megkérdezettek összesen 78%-a szerint az egészségére, 88%-a szerint pedig a magánéletére van káros hatással a foglalkozása. Ez a jelentős arány azt jelzi, hogy mivel az állatorvosi munkavégzés sokszor megterhelő, jelentős pszichés terheléssel és számos stresszhelyzettel jár, ha az illető képtelen ezeket kezelni, illetve nagyon sokáig fennállnak, egészségügyi-, vagy akár magánéleti problémák kialakulásához vezethetnek.

3. ábra: A válaszadó állatorvosok véleménye arról, hogy munkájuk mennyire van káros hatással az életükre.

Társadalmilag megbecsültnek érzi az állatorvoslást?

A kérdőívet kitöltő állatorvosok 71%-a nemi, 26%-a igennel válaszolt erre a kérdésre. 3%-uk nem tudta megítélni a dolgot. Az, hogy erre a kérdésre a válaszadók zöme nemi válaszolt, a társadalmon belüli értékrend-változást tükrözi. Az 1950-60-as években, az akkor megjelent iparszerű állattartó telepek ellátásával az állatorvosok gazdasági hasznot hozó szakemberekként hatalmas presztízst vívtak ki maguknak (11). Az évek során azonban, ahogy csökkent az állattartó telepeknek, és a háztájban tartott nagyállatoknak a száma, a szakma átalakult, és az állatorvosok a „falu megmentője” státuszából egy talán kevésbé megbecsült, de még mindig fontos szerephez kerültek át: a család kedvencének orvosává, az állatok védelmezőjévé váltak. Így, bár családok, állattartók körében még mindig fontos,

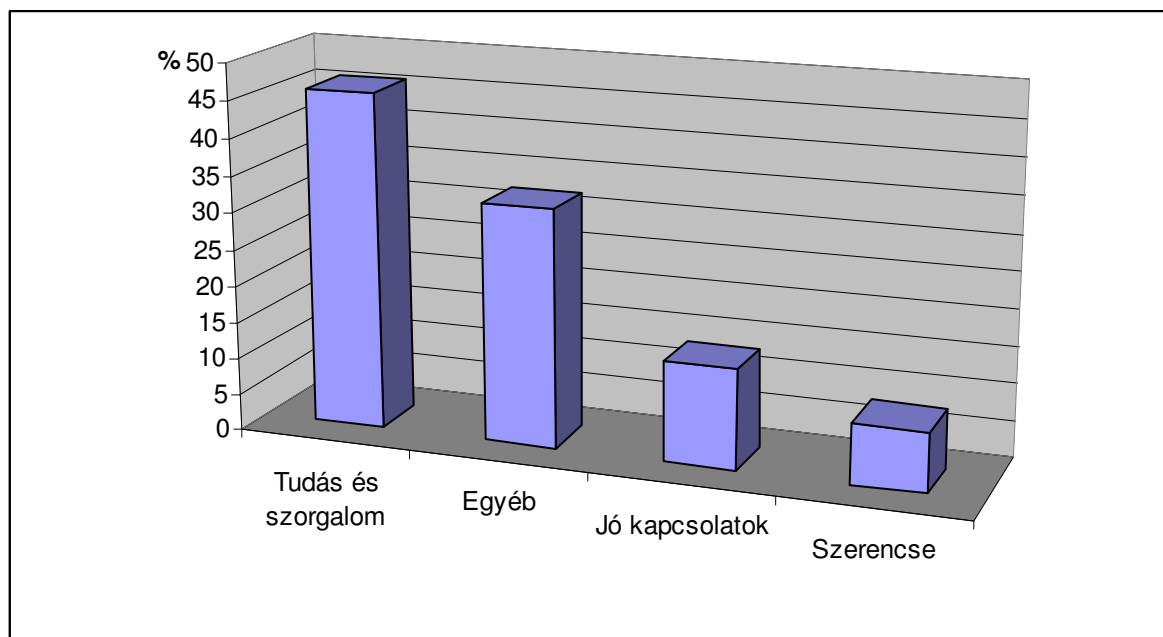
megbecsült személy az állatorvos, társadalmilag már kevésbé jelentős szerepet tölt be, mint annak idején, a falu éllemezéséért felelős érdemi tisztségben.

Anyagilag megbecsültnek érzi az állatorvoslást?

A válaszolók jelentős része (73%) úgy gondolja, hogy anyagilag nem megbecsült az állatorvoslás. 19%-uk érzi úgy, hogy ilyen téren megbecsült ez a hivatás, míg a megkérdezettek 8%-a nem tudta eldönteni, mit válaszoljon a kérdésre. Bár a válaszadók zöme nemmel voksolt erre a kérdésre, mégis nehéz általános következtetést levonni. Több dolog is összegződhet e kérdés mögött: az általános megélhetési problémák, az örök emberi igazság, mely szerint mindig egy kicsit többet szeretnénk, vagy akár a sikeresség is.

Ön szerint mitől függ, hogy valaki sikeres lesz-e az állatorvosi szakmában?

Ennél a kérdésnél a három előre megadott válaszlehetőség mellett egy „egyéb” pontban saját véleményüket is kifejhették az állatorvosok. A válaszadók 8%-a a szerencsére voksolt, 14%-a szerint jó kapcsolatok a legfontosabbak. A legtöbben, azaz 46%-uk úgy gondolta, hogy az elsődleges dolog, ami fontos a siker szempontjából, az a tudás és a szorgalom. A második helyen az egyéb kategória szerepel, erre 32%-uk szavazott (4. ábra). Az itt kifejtett vélemények szerint volt, aki szerint fontos az empátia, az állatszeretet, a jó önmarketing, az önállósodás, és az ahhoz elegendő anyagi háttér, valamint többen úgy gondolták, hogy a három általunk megadott lehetőség (tudás és szorgalom, jó kapcsolatok, szerencse) egyformán fontos.

4. ábra: Mitől függ, hogy valaki sikeres lesz-e az állatorvosi szakmában?

Érdekes dolog, hogy mint azt egy korábbi kérdésnél láttuk, a válaszadók zöme praxisban dolgozik, és mégis a klasszikus tudás és szorgalom opció mellett mennyien gondolták úgy, hogy azok mellett mennyire fontosak a jó kapcsolatok, a szerencse, és az önmenedzselés. Ha belegondolunk, hogy a siker és a megélhetés milyen nagymértékben függ az állattartók véleményétől, el kell ismernünk, hogy a szaktudás mellett valóban fontos a határozott, magabiztos fellépés, a rátermettség, és valamennyi üzleti érzék, hogy sikeresen vezethessük praxisunkat.

Hivatásnak vagy szakmának tartja inkább az állatorvoslást?

A válaszoló állatorvosok 69%-a hivatásnak, 20%-a szakmának tekinti az állatorvoslást, míg 11%-a nem tudták eldönteni a kérdést. Utána néztem, hogy az a 20%, aki szakmának tekinti az állatorvoslást, mely területen dolgozik. 57%-uk praxisban, 29%-uk több területen, míg 14%-uk a kereskedelemben keresi kenyerét. Valószínűleg az ok, amiért szakmaként gondolnak az állatorvoslásra, az lehet, hogy a praxis mellett végzett egyéb tevékenységek (pl. kereskedelem gyógyszerekkel, állatfelszereléssel) miatt képtelenek segítő szakmaként jellemezni foglalkozásukat.

Milyen szakmát választana, ha mai eszével dönthetne, és pályaválasztás előtt állna?

A válaszadók 57%-a akkor is az állatorvoslást választaná, ha a mai esze, tudása és tapasztalatai birtokában kellene pályát választania, 43%-uk ugyanakkor más szakmát választana, ha lehetősége lenne rá. Ketten nem éltek a válaszadás jogával.

Azoknak, akik úgy gondolták, hogy ha tehetnék, ma már más pályát választanának, lehetőségük volt leírni, hogy mi is lenne az az „új foglalkozás”. A legtöbben fogorvosok, vagy informatikusok lennének, de volt, aki erdészeti, politikai, autószerelői szakmát próbálna ki, továbbá, akik pénzügyi-kereskedelmi pályán igyekeznének elhelyezkedni. Volt olyan is, aki nem konkretizálta, mi lenne az a más szakma, csak így fogalmazta meg: „mai viszonyok között más”.

Ha összevetjük az erre a kérdésre kapott válaszokat azzal a korábbival, hogy mennyire tartják a megkérdezettek anyagilag megbecsültnek az állatorvoslást, azt látjuk, hogy míg 57%-uk nem változtatna pályát, csupán 19%-uk gondolja úgy, hogy tevékenységéért kellő fizetséget kap. Másik oldalról nézve, míg 73%-uk úgy gondolja, hogy nem becsülik meg kellően az anyagiakat nézve munkájukat, jóval kevesebben, azaz 43% módosítaná pályáját. Ebből arra következtethetünk, hogy egy részük bár nem jut havonta olyan keresethez, mint amire vágyik, mégis szereti annyira hivatását, hogy ne akarjon változtatni, vagyis ezek szerint nem az anyagi javakat gondolja elsődlegesnek életében.

Véleménye szerint a most végzetteknek könnyebb, vagy nehezebb elhelyezkedniük az állatorvosi pályán, mint Önnek volt?

A válaszoló állatorvosok 61%-a szerint nehezebb, míg 31%-uk úgy válaszolt, hogy kb. ugyanolyan nehéz elhelyezkedni a most végzetteknek, mint amilyen az ő idejükben volt. 8%-uk nem tudta eldönteni, hogy mit válaszoljon, továbbá egy ember nem adott választ a kérdésre. Megvizsgálva a válaszokat, azt vettem észre, hogy azok, akik nem tudták, mit válaszoljanak, már túl vannak negyvenedik életévükön. Valószínű magyarázat lehet, hogy amennyiben nincs személyes érdekltségük a pályakezdés nehézségeivel kapcsolatosan (már nem pályakezdők, a gyermekeik pedig még nem azok), nem foglalkoznak ezzel a témával, és így képtelenek állást foglalni a kérdésben.

Komolyan fontolóra vette már valamikor, hogy szakmát vált?

A kitöltők 50%-a azt válaszolta, hogy eszükbe jutott már a szakmaváltás, de csak elméletben. 47%-uk egyáltalán nem gondolt még arra, hogy váltson. Egy állatorvos (akinek a válasza az összes 3%-át jelenti), bevallotta, hogy komolyan elgondolkodott rajta, sőt meg is próbálta már. Kíváncsiságból utána néztem ennek az állatorvosnak a többi kérdésre adott válaszára. Ő egy 50-60 év közötti férfi, aki családi nyomás hatására lépett az állatorvosi pályára, jelenleg több területen is dolgozik, és bevallása szerint nem érzi sem társadalmilag, sem anyagilag megbecsültnek a – megjelölése szerint – szakmáját. Nem érzi jól magát azokon a területeken, ahol jelenleg dolgozik, valamint úgy érzi, hogy munkája az egészségére és a magánéletére is egyértelműen káros hatással van. Ha tehetné, ma már pénzügyi területen keresne magának munkahelyet.

Megbánta-e valaha, hogy állatorvos lett?

A kérdőívet kitöltők 72%-a válaszolta azt, hogy nem, 28%-a pedig azt, hogy igenis megbánta, hogy állatorvos lett. Egy ember volt, aki megtagadta a választ ennél a kérdésnél. Azoknak, akik azt válaszolták, hogy megbánták, hogy állatorvosok lettek (szám szerint 10 ember), megvizsgáltam a korábbi válaszaikat. Az egyikük az az ember volt, aki az előző kérdésnél azt jelölte meg, hogy megpróbált már pályát változtatni. A maradék 9 ember közül az egyikük fiatal, 25-30 év közötti állatorvos, aki gyermekkori álom megvalósítása nyomán adta állatorvoslásra a fejét. Bár erre a kérdésre azt írta, megbánta, hogy állatorvos lett, arra a kérdésre, hogy ha újra dönthetne foglalkozása felől, azt válaszolta, hogy ugyanúgy az állatorvoslásra esne választása. A további nyolc válaszadó mind családi nyomás hatására, kizárásos alapon, vagy a jó megélhetés reményében választotta az állatorvoslást, nem érzik magukat jól jelenlegi munkaterületükön, szívesen váltanának, és ha tehetnék, ma már mást pályán helyezkednének el.

Sikeresnek érzi magát munkájában?

A válaszoló állatorvosok 64%-a sikeresnek mondja magát a munkájában. 22%-uk nem tudta eldönteni, hogy sikeresnek mondhatja-e magát, valamint 14%-uk érezi úgy, hogy nem sikeres. Egy valaki nem válaszolt erre a kérdésre. A siker egy nehezen meghatározható fogalom, hasonlóképpen ahhoz, hogy mitől érzi valaki sikeresnek magát, hiszen minden ember számára mást jelent ez a fogalom. Ez lehet a magyarázata annak, hogy viszonylag sokan (22%) nem tudták eldönteni, hogy sikeresnek érzik-e magukat a szakmájukban vagy nem. Azok, akik nem érzik magukat sikeresnek szakmájukban a korábbi kérdésekre így válaszoltak: egyikük kereskedelemben, kettőjük praxisban, további két ember több területen is dolgozik. Egyikük sem gyermekkori álom miatt tanult állatorvosnak, hanem családi nyomás hatására, vagy kizárásos alapon választották ezt a foglalkozást. Közülük egyikük se érzi sem társadalmilag, sem anyagilag megbecsültnek szakmáját.

Gyermekének ajánlaná-e/ajánlotta-e, hogy nyomdokaiba lépjen és állatorvoslást tanuljon?

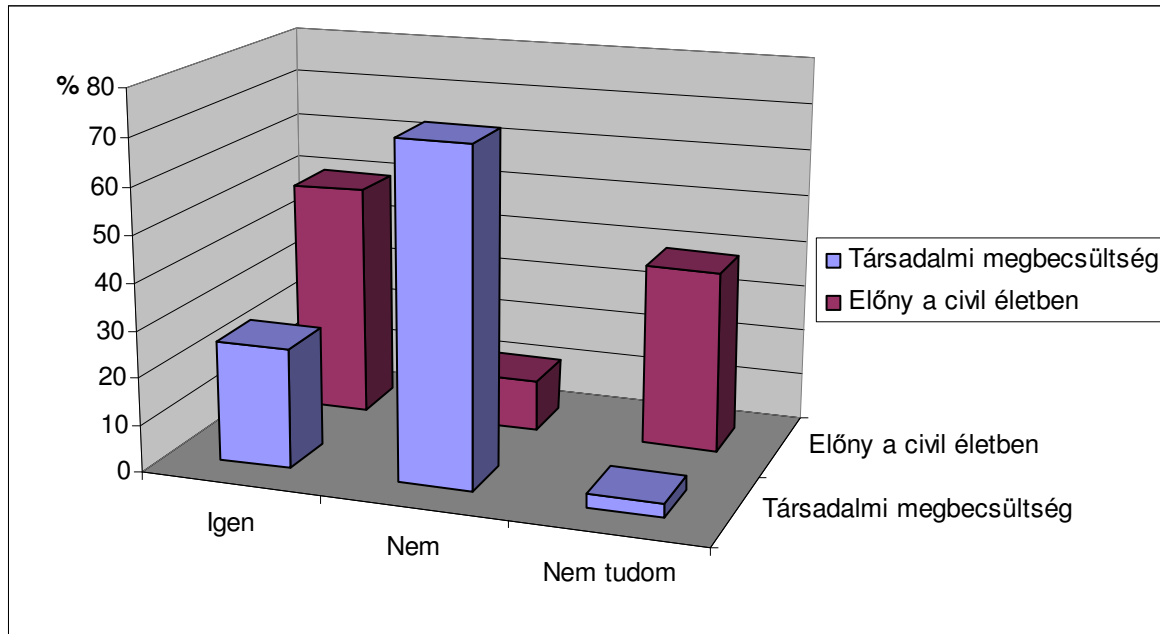
A válaszolók 42%-a nem szólna bele a gyermeke továbbtanulási terveibe. 36%-uk egyértelműen lebeszélne az állatorvoslásról, míg 22%-uk igenis ajánlaná neki ezt a szakmát. Az, hogy bár nem nagy fölénnyel, de mégis azt a lehetőséget választották a legtöbben, hogy nem szólnának bele gyermekük terveibe, valószínűleg annak köszönhető, hogy a válaszadók többsége (62%-a) gyermekkori álom beteljesítésként választotta hivatását.

Azon állatorvosok válaszait vizsgáltam a továbbiakban, akik lebeszélnek gyermeküket az állatorvosi pályáról. 38%-uk nem érzi magát sikeresnek foglalkozásában, és további 38%-uk nem tudja ezt megítélni. Korábbi válaszaik alapján más szakmát választanának maguknak, ha tehetnék, és nem érzik jelenlegi szakmájukat társadalmilag és anyagilag megbecsültnek. Mégis, többen közülük arra a kérdésre, hogy "Meggánta-e valaha, hogy állatorvos lett?" nemmel válaszoltak. Azok közül, akik lebeszélnek gyermeküket erről a pályáról, néhányan (24%) igenis sikeresnek érzik magukat, ráadásul egyikük sem gondolkodott el sohasem azon, hogy mással foglalkozna, és ha mai tapasztalataival kellene pályát választania, ismét az állatorvoslás útján indulna el.

Érezte-e már a civil életben valaha bármi előnyét annak, hogy állatorvos?

A kérdőívet kitöltők 50%-a már érezte, hogy ebben a tekintetben előny számára az állatorvoslás, míg 11%-uk eddig még nem érezte előnyösnek a szakmát. 39%-uk nem tudta eldönteni, hogy származott-e már bármilyen előnye foglalkozásából. Összevetve ezt a kérdést egy korábbi kérdéssel, ami a társadalmi megbecsültség érzésével foglalkozott, a következő

eredményeket kaptuk (**5. ábra**): Azok közül, akik érezték már előnyét annak, hogy állatorvosok, csupán a felük (50%) érezte társadalmilag is megbecsültnek a szakmáját. Felmerül a kérdés, hogy azok, akik közülük nem érzik munkájukat társadalmilag megbecsültnek, vajon mit értenek e fogalom alatt?

5. ábra: Az állatorvoslás társadalmi megbecsültsége, és összefüggése a civil életben kovácsolt előnyökkel

Szükségesnek tartja-e, hogy folyamatosan tovább képezze magát?

A többség, azaz a válaszadók 86%-a azt válaszolta, hogy igenis érdeklik az újdonságok, és szívesen jár továbbképzésekre. 3%-uk bevallottan csak azért jár továbbképzésekre, mert így maradhat versenyképes, és 11%-uk csak a kötelező kamarai pontok megszerzése miatt vesz részt ezeken az eseményeken. A kérdésre két állatorvos nem válaszolt. Azoknak, akik csak a kamarai pontok megszerzéséért, illetve versenyképességük megőrzése érdekében járnak továbbképzésekre, 60%-a praxisban dolgozik, 20%-a kereskedelemben, és 20%-a egyszerre több területen is. A kimagasló, 86%-os eredmény, mely szerint az állatorvosok szívesen járnak továbbképzésekre, azt mutatja, hogy igenis fontosnak tartják, hogy folyamatosan tovább képezzék magukat, és bővítsék ismereteiket.

Az alábbi lehetőségek közül hogyan jellemezné mindennapi munkáját?

Az állatorvosok 70%-a azt válaszolta, hogy nagyon szereti a munkáját, és szívesen végzi azt a munkaidején kívül is. 12%-uk mondta ki, hogy csak a megélhetéséért dolgozik, míg 18%-uk azt nyilatkozta, hogy tulajdonképpen utálja az egész munkáját, és ha anyagilag

megengedhetné magának, akkor már nem is dolgozna. A kitöltők közül 3-an nem válaszoltak erre a kérdésre. Azoknak, akik szeretik munkájukat, a sikeresség kérdésére 87%-a válaszolta azt, hogy sikeresnek érzi magát, 13%-a pedig azt, hogy nem tudja eldönteni, tehát egyikük sem érzi magát sikertelennek. Azok közül, akik azt válaszolták, hogy utálják munkájuk egészét, 67% azt nyilatkozta, hogy nem érzi magát sikeresnek, 33% pedig azt, hogy nem tudja megítélni. Érdekes kérdést vethetnek fel ezek az eredmények: Vajon az elért sikerek teszik a munkát élvezetessé, vagy az által leszünk sikeresek, ha szívesen, odaadással végezzük mindennapi teendőinket?

Ön szerint egy állatorvosnak nagyobb elvárásoknak kell megfelelnie a munkájában, mint más, doktori címet viselő munkavégzőknek (orvosoknak, jogászoknak)?

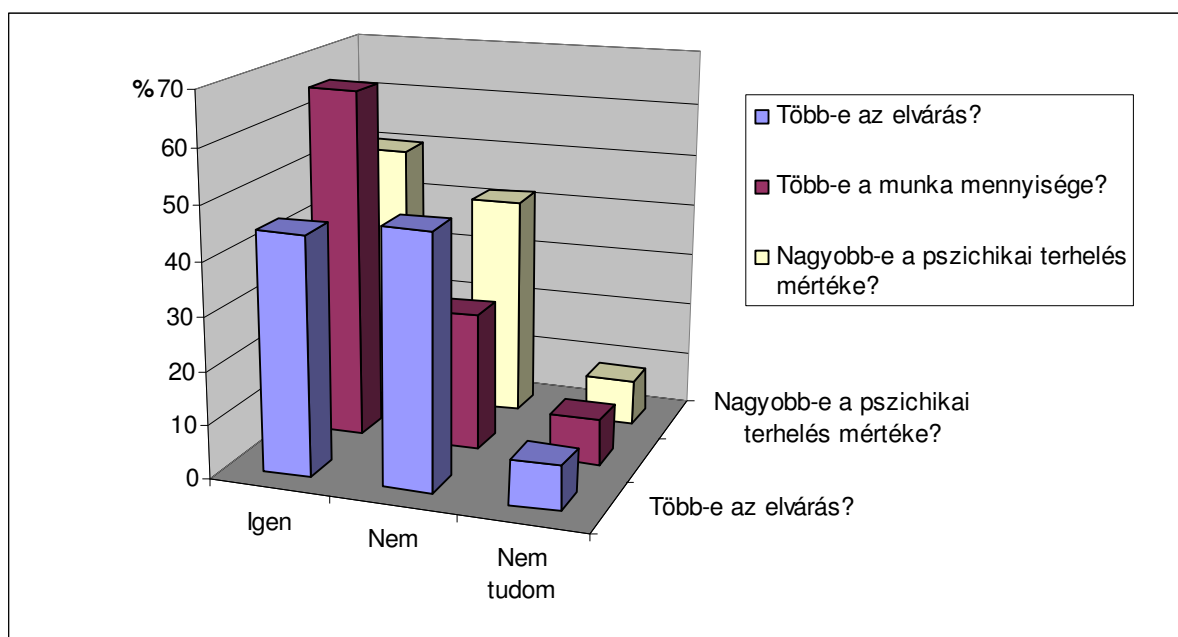
A kérdőívet kitöltők 45%-a úgy gondolja, hogy igenis nagyobbak az elvárások egy állatorvos, mint egy más doktori címet viselő felé. 47%-uk gondolja azt, hogy semmivel sem nagyobbak az elvárások. 8%-uk nem tudta eldönteni, mit feleljen, továbbá egy ember nem kívánt válaszolni. Ezt a kérdést a következő kettővel együtt értékelem.

Ön szerint egy állatorvosnak több munkát kell végeznie, mint más, doktori címet viselő munkavégzőknek (orvosoknak, jogászoknak)?

A válaszolók közül 66%-a úgy gondolja, hogy több munkával jár ez a szakma a más doktori címmel járó foglalkozásokhoz képest. 26%-uk szerint ez nem igaz, 9%-uk pedig nem tudta eldönteni, mit válaszoljon. Két ember nem válaszolt a feltett kérdésre. Ezt a kérdést, valamint az előzőt és a következőt együtt értékelem.

Ön szerint egy állatorvos pszichésen nagyobb terhelésnek van kitéve, mint más, doktori címet viselő munkavégzők (orvosok, jogászok)?

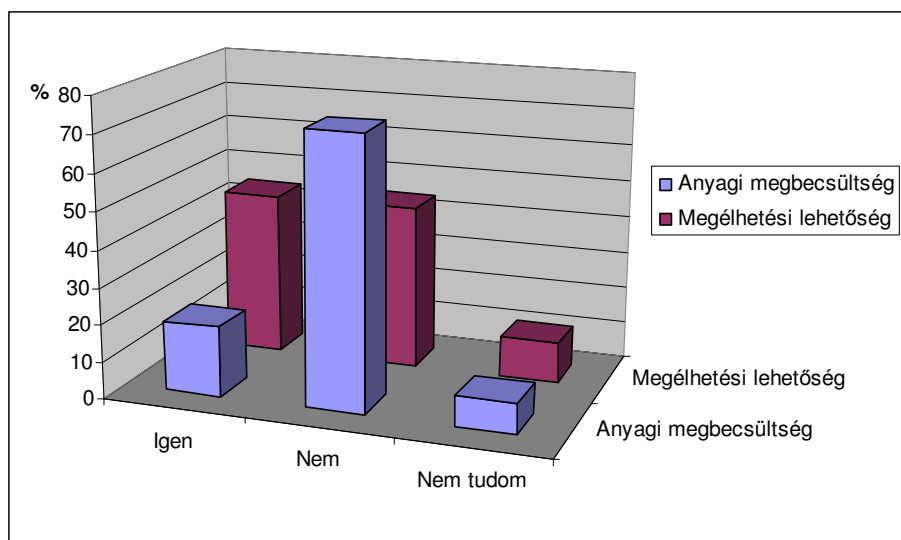
Az állatorvosok pont felének (50%) a véleménye ebben a kérdésben az, hogy pszichésen nagyobb terhelésnek vannak kitéve más doktorokhoz képest. További 42%-uk szerint nincs nagyobb pszichés terhelés, valamint 8%-uk nem tudta eldönteni ezt a kérdést. Egy állatorvos nem kívánt válaszolni. Ezt a három utóbbi kérdést (26.-27.-28.) egyben megvizsgálva (**6. ábra**) kitűnik, hogy csak az egyik esetben (az elvárások terén) érzik úgy, hogy nem nehezebb az állatorvosi munka más, viszonylag nagy felelősséggel és doktori végzettséggel járó szakmákhoz képest. Azonban itt mindössze 2%-nyi különbség látható két válaszlehetőség között. Az utóbbi két kérdésben viszont már szignifikánsabb különbségek látszanak a válaszok között.

6. ábra: Az állatorvoslás összehasonlítása a más, doktori címet viselő szakmákkal- a válaszadók véleménye szerint

Biztosítottnak érzi-e a saját és családja megélhetését azért, hogy az állatorvoslást választotta?

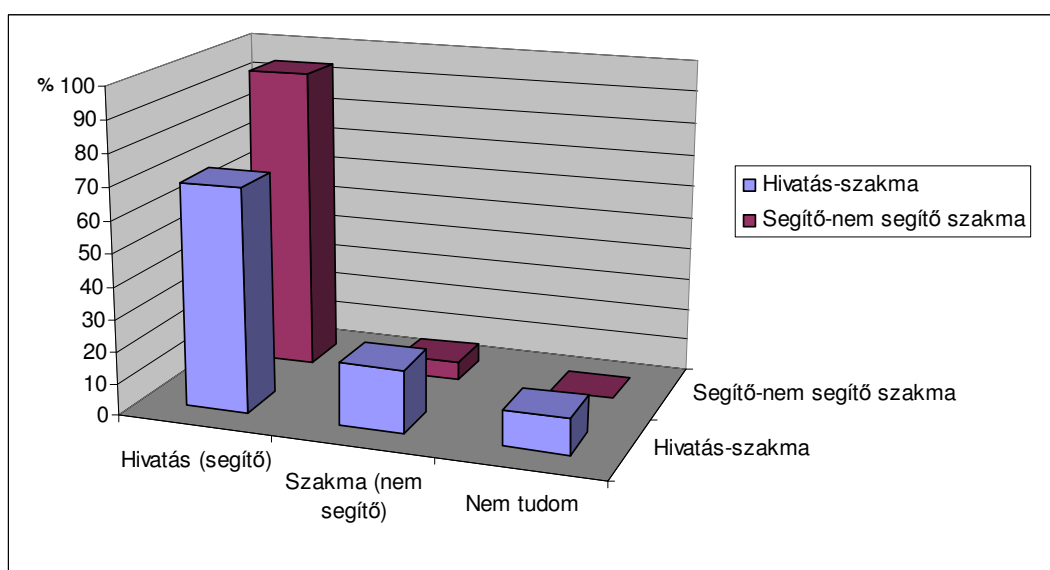
A kitöltők 44%-a úgy gondolja, hogy a jelenlegi gazdasági helyzet elég bizonytalan és nem tartják biztosnak a megélhetésüket. További 44%-uk úgy érzi, hogy igenis elég sokoldalú a diplomájuk és boldogulni is tudnak vele. 12%-uk nem tudta eldönteni, mit válaszoljon erre a kérdésre, valamint egy állatorvos nem élt a válaszadás jogával. Ezek szerint, azok, akik igennel, vagy nemmel válaszoltak, fele-fele arányban oszlanak meg. Ha a válaszokat összevetjük néhány korábbi kérdésre adottakkal (pl. munkaterület), a következő eredményeket kapjuk: Azoknak az embereknek, akik nem érzik biztosítottnak családjuk megélhetését, 69%-a praxisban dolgozik. Ez azt a gondolatot veti fel, hogy a vállalkozói életforma esetleg bizonytalanabb érzést kelt az emberekben, mint a biztos állami fizetés. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy a kitöltő állatorvosok összesen 71%-a dolgozik praxisban, csupán 3%-a dolgozik kereskedelemben, és egyikük sem dolgozik az oktatás területén, így ez az arány nem biztos, hogy hűen tükrözi a valóságot. További érdekes összefüggés lelhető fel az aktuális és a 14. kérdés között („Anyagilag megbecsültnek érzi-e az állatorvosi hivatást?”). Az eredmények alapján (7. ábra) jól látható, hogy míg viszonylag kevesen érzik anyagilag megbecsültnek a szakmájukat (19%), addig jóval többen érzik azt, hogy biztosított a családjuk megélhetése belőle (44%). A kapott eredmény felveti azt a kérdést, hogy mit is értenek pontosan az emberek az „anyagi megbecsültség” fogalma alatt.

7. ábra: A vélemények alakulása az anyagi megbecsülésről és a megélhetésről

Ön szerint az állatorvosi munka a klasszikus értelemben vett SEGÍTŐ szakmák közé tartozik?

Az állatorvosok 94%-a gondolja úgy, hogy az állatorvoslás segítő szakma, míg 6%-a azt nyilatkozta, hogy szerintük ez nem tartozik azok közé. Itt is volt egy ember, aki nem tudta eldönteni, hogy mit válaszoljon (8. ábra). Azoknak, akik segítő szakmának tartják az állatorvoslást, egy korábbi kérdésre adott válaszaikat is megvizsgáltam („Hivatásnak vagy szakmának tartja inkább az állatorvoslást?”). 71%-uk egyben hivatásként is tekint az állatorvoslásra, 18%-uk szakmának jelölte meg azt. 12%-uk azonban nem tudta eldönteni, hogy inkább szakmaként vagy hivatásként tekint-e a munkájára. Ez azt mutatja, hogy az emberek egy jelentős része nincs tisztában azzal, hogy mit jelent a „segítő” kifejezés, hiszen a segítő szakmák kétségtelenül a hivatások közé tartoznak.

8. ábra: Az állatorvoslás hivatásként, ill. segítő szakmaként való megítélése

3.3. Következtetések

Az állatorvosi munka és szakma megítélése

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyében dolgozó állatorvosok többségéről – válaszaik alapján – elmondható, hogy elsősorban gyermekkori álmuk beteljesítéseként választották az állatorvosi életpályát, és jelentős részük praxisban dolgozik. Pályaválasztási döntésüket nem bánták meg, szeretik a munkájukat és sikeresnek is érzik magukat benne, annak ellenére, hogy nem látják annak anyagi megbecsültségét. Többségük azon a szakterületen dolgozik, ahol eredetileg is tervezte, és ha mai eszével és tapasztalataival kellene döntenie, ismét az állatorvosi pályát választaná. Általánosságban elmondható, hogy szívesen végzik munkájukat, akár a munkaidejükön túl is, kíváncsiak az újdonságukra, és szükségesnek tartják, hogy időre gyarapítsák tudásukat a szakmai továbbképzéseken. Az állatorvoslást döntő többségük a klasszikus segítő szakmák közé sorolja, és elsősorban hivatásként jellemzi azt. A kutatás eredményi szerint az is kiderült, hogy bár az állatorvosok fele a jelenlegi gazdasági helyzetben nem érzi biztosnak megélhetését, többségüknek mégis az állatorvosi munka jelenti a fő bevételi-, és a megélhetéséhez szükséges forrást.

Magánélet és egészség

A munkát olykor nehéz összeegyeztetni a magánélettel, és ezek egymásra gyakorolt hatása mindannyiunk életét, és esetenként egészségünket is befolyásolhatja. Válaszadóink többsége is néha úgy érzi, hogy munkája magánélete és egészsége rovására megy. Ez valószínűleg abból adódik, hogy többségük szerint, a más doktori címmel járó szakmához képest több munkát kell végezniük, ami elveszi az időt a magánéletüktől. Mindezek ellenére a válaszadó állatorvosok fele érezte már úgy, hogy foglalkozása előnyt jelent számára a civil életben.

A sikeresség titka az állatorvoslásban

Az állatorvosok többsége szerint az út a sikeresség eléréséhez elsősorban a tudáson és a szorgalmon keresztül vezet. Rajtuk kívül sokan úgy gondolták, hogy erre a kérdésre („Ön szerint mitől függ, hogy valaki sikeres lesz-e az állatorvosi szakmában?”) önmagában egyik válaszlehetőség sem kielégítő, hanem azok együttesen (tudás és szorgalom, jó kapcsolatok, szerencse) szükségesek hozzá. Voltak olyanok is, akik szerint egyéb tényezők szükségesek a kívánt siker eléréséhez, melyek az empátia, az állatszeretet, a jó önmarketing, az önállósodás, és az ahhoz elegendő anyagi háttér. A válaszok azt tükrözik, hogy az állatorvosok jelentős része nagy hangsúlyt fektet a szakértelemtől független részletekre (marketing, menedzsment), ami, tekintve, hogy a válaszadók többsége praxisban, vállalkozóként dolgozik, nem meglepő, hiszen bizonyított, hogy a vállalkozás sikere nagyban függ ezen összetevőktől is.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrár-gazdaságtani Tanszéken végzett szakdolgozati munkám keretében azt vizsgáltam, hogy hogyan vélekednek a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei állatorvosok a saját szakmájukról az életkoruk, a lakóhelyük és a munkakörük függvényében. A kérdőíves felmérés során a válaszadás internet segítségével, anonim módon történt. A válaszok feldolgozása és kiértékelése a piackutatásoknál használt statisztikai módszerek alkalmazásával történt. A kérdőívek 4 hónapig voltak elérhetők a vizsgálatban résztvevő állatorvosok számára.

A beérkezett válaszok közül 37 volt értékelhető és feldolgozható. A kitöltők nagy részének (62%) életkora 40 és 60 év közé esett, a fiatalabb (25-30 év) korosztály mindössze 11%-ban képviseltette magát, és a férfiak többségben (86%) vannak a nőkhöz képest. Körülbelül egyenlő arányban oszlik meg a településen (33%), megyeszékhelyen (31%) és kisvárosban (28%) élők száma, a legkevesebben (8%) nagyvárosban laknak. Ugyanez a tendencia figyelhető meg a munkavégzés helyének szempontjából is: településen a válaszadók 32%-a, megyeszékhelyen szintén 32%-a, kisvárosban 30%-a, míg nagyvárosban mindössze 5%-a dolgozik. A kitöltők közül a legtöbben (71%) praxisban, a legkevesebben (3%) a kereskedelemben dolgoznak. Bevallásuk szerint a felük (50%) dolgozik egyszerre több munkahelyen, kicsit több mint negyedük (26%) egyszerre több szakterületen, ugyanakkor 35%-uk végez az állatorvoslással kapcsolatba nem hozható egyéb tevékenységet is. Mindezek mellett több mint a felük (66%) dolgozik azon a területen, ahol mindig is szeretett volna, ám egy részük (14%) ennek ellenére szívesen váltana szakterületet. A kitöltők nagy része (62%) gyermekkori álmuk beteljesítéséként választotta az állatorvosi hivatást, továbbá 57%-uk ugyanezt a szakmát választaná akkor is, ha a mai tudásával és tapasztalatával tehetné meg ezt. Legtöbbjük (72%) nem bánta meg, hogy ezt a hivatást választotta, 71%-uk kifejezetten szereti a munkáját, és sokan (64%) vannak azok is, akik a munkájukban sikeresnek érzik magukat.

Ami az állatorvosi munkavégzés magánéletre, illetve egészségre gyakorolt hatását illeti, a válaszadók közül többen gondolják azt, hogy a munkájuk néha hátránnyal van a magánéletükre (44%), mint azt, hogy hátránnyal lenne az egészségükre (35%). Ugyanakkor közel ugyanannyian (44%-43%) gondolják úgy, hogy munkájuk komolyan akadályozza a magánéletüket, vagy káros az egészségükre. A kitöltők nagy részének véleménye szerint (71%) az állatorvosi szakma társadalmilag nem megbecsült, bár felük (50%) érezte már annak előnyét a civil életben. Nagy többségük (73%) egyet ért abban, hogy az állatorvosi munka anyagilag nem tartozik a megbecsült szakmák közé, 44%-uk mégis biztosítottnak látja belőle családjá megélhetését. A kérdőívet kitöltők közel fele (47%) úgy gondolja, hogy egy állatorvosnak nem kell nagyobb elvárásoknak megfelelnie, 66%-uk szerint több munkát kell végeznie, és 50%-uk szerint nagyobb pszichésen terhelésnek is vannak kitéve más, ugyancsak doktori címet viselő munkavégzőkhöz képest. A válaszadók nagy többsége (94%) az állatorvoslást egyértelműen az ún. „segítő” szakmák közé sorolja, ám jóval kevesebben (69%) gondolják úgy, hogy hivatásnak és nem szakmának tekintendő.

SUMMARY

During my thesis work, that was made at the Department of State Veterinary Medicine and Agricultural Economics I examined how veterinarians conceive of their profession in regarding to their age, habitation and field of work in Borsod-Abaúj-Zemplén County. I made a questionnaire survey. People could answer the questions online, in an anonymous way. The answers were treated and evaluated by statistic methods normally used with the marketing researches. The questionnaires were sent to the veterinarians in personal e-mails and they were available for them for 4 months in the inner network of the University of Veterinary Science.

37 of the incoming answers were treatable and appraisable. The majority (62%) of the people who completed the questionnaire was between 40 and 60 years of age, the younger age group (25-30 years) represented itself only in 11%. Based on the results, at the veterinary career in the county, men (86%) are in the majority compared to women. Approximately evenly divided numbers of people live in settlement (33%), county seat (31%) and small cities (28%) but only a few (8%) inhabit in large cities. The same tendency is observed in the terms of workplace: 32% of the respondents work in settlements, 32% more of them in county seat, 30% in small towns and 5% in large cities. Most of the answering people work in practice (71%), the least of them work in commerce (3%). According to their answers, half of them (50%) work in different workplaces at the same time, a little more than a quarter of them (26%) work in different specialities simultaneously, while 35% of them perform activities that are not related to veterinary science. Along with these results more than half of them (66%) work in that inner field of veterinary science, where they have always wanted to, but there are some persons (14%), who would be willing to switch to a different field of work. Many of those who filled out the form (62%) chose the veterinarian profession as a child's dream and 57% of them would choose the same profession now, with their achieved knowledge and experiences. The majority of them (72%) do not mind that they have chosen this profession, 71% of them really love their job and many of them (64%) feel themselves really successful in their profession.

Regarding the effect of the veterinarian work on personal life and health, more of the respondents (44%) think that sometimes their job has a negative influence on their private life than think that their work is a disadvantage to their health (35%). At the same time, equal amount of them (44%-43%) think that their work embarrasses their private life and has harmful effect on their health. Majority of those who filled out the questionnaire (71%) holds the opinion that veterinarian profession is not socially appreciated, but half of them (50%) have already felt some advantage of this profession in their civil lives. Though the mass of them (73%) agrees that financially the veterinarian profession isn't counted among the esteemed jobs, 44% of them have that opinion that they can surely make ends meet working in this field. Nearly half (47%) of the people who answered think that veterinarians don't have to meet special expectations. 66% of them have an opinion that they have to work more and 50% of them think that they are burdened psychically more than other doctors. The great majority (94%) of respondents rank veterinary among the „helping” jobs, whereas considerably less of them (69%) think that it is a vocation and not a simple profession.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönettel tartozom szakdolgozatom elkészítésében nyújtott segítségéért, értékes tanácsaiért és türelméért témavezetőmnek, dr. Fodor Kinga egyetemi adjunktusnak.

Köszönet illeti az Állatorvos-tudományi Kar Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrár-gazdaságtani Tanszékének dolgozóit szakmai támogatásukért, valamint azért, hogy lehetővé tették, hogy kutatásaikba a szakdolgozati munkám keretében bekapcsolódhassak.

Szeretnék külön köszönetet mondani Abonyi-Tóth Zsolt rendszergazdának, az Állatorvos-tudományi Kar Biomatematikai és Számítástechnikai Tanszék munkatársának, hogy lehetővé tette kérdőívünk internetes elérhetőségét valamint a válaszok digitális tárolását és feldolgozását.

Köszönöm továbbá Minár Gyulának, a Magyar Állatorvosi Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Szervezetének elnökének és munkatársainak, hogy szakdolgozatom elkészítését értékes adatokkal segítették a megye állatorvosaival és állattartásával kapcsolatosan.

Ezen kívül szeretnék köszönetet mondani minden, a kérdőívet kitöltő állatorvosnak a felmérésben való közreműködésért.

Budapest, 2011. november 24.

.....
Vojtilla Zsuzsanna
V. évfolyamos hallgató

IRODALOMJEGYZÉK

1. ALBERTI ÁGNES: Kiben bíznak a magyarok. In: Reader's Digest, 2006. www.rd.hu/hu/cikkek/nagyvilag/kiben-biznak-a-magyarok. Letöltés ideje: 2011. 08. 05.
2. ALMÁSI KITTI: Jóval éretlenebbek a kamaszok, In: Hírek Neked, 2010.02.08. www.eletmod.hirekneked.hu/joval-eretlenebbek-a-kamaszok-mint-par-evvel-ezelott.html. Letöltés ideje: 2011. 06. 13.
3. BAGDY EMŐKE: Altruizmus, segítő hivatás, személyiség. Bevezetés a klinikai és egészségpszichológiába (első előadás). PDF dokumentum. Budapest, 2008.02.13. www.psych.unideb.hu/munkatarsak/pek_gyozo/targyak/BEV_1.ea_altruizmus_segito_foglalkozas_2008.pdf. Letöltés ideje: 2011. 08. 10.
4. BÍRÓ O., ÓZSVÁRI L. (2006): Az állat-egészségügyi gazdaságtan történeti áttekintése. In.: Bíró O. – Ózsvári L. (szerk.): Állat egészségügyi gazdaságtan. Egyetemi jegyzet, Állatorvos-tudományi Kar, Budapest, 10-15.
5. CSEPELI GYÖRGY: Szociálpszichológia, Budapest: Osiris Kiadó, 2001. 571 p
6. FEKETE SÁNDOR: Segítő foglalkozások kockázatai - Helfer-szindróma és Burnout-jelenség. In: Psychiatria Hungarica, 1991. VI. évf. 1. sz., p. 17-29.
7. GYIMÓTHY ÉVA: Miért nem elég rátermettek a mai pályakezdők. In: HR portal, 2010.06.21. www.hrportal.hu/hr/miert-nem-eleg-ratermettek-a-mai-palyakezdo-k-20100621.html. Letöltés ideje: 2011. 06. 21.
8. HOLLÓ FERENC (szerk.): 200 éves a magyar állatorvosi felsőoktatás (1787-1987), Budapest: Mezőgazdasági Könyvkiadó, 1987. 371 p
9. KARASSZON DÉNES: Az általános állatorvostörténelem alapjai, Budapest: Az Állatorvostudományi Egyetem Jegyzete, 1994. 218 p.
10. KOLLEGA TARSOLY ISTVÁN (szerk.) Magyarország a XX. században (Magyar Elektronikus Könyvtár), II. kötet. Letöltés ideje: 2011. 07. 10.
11. KOVÁCS I., KOVÁCSNÉ BEDE Á. (2001-2002): Társadalom, életmód és kultúra a Kádár-rendszerben In: Kovács I., Kovácsné Bede Á. (szerk.): Magyarország 1944-1990. Történelem tankönyv 12. osztály, Pedellus Tankönyvkiadó Kft., 2001. és 2002., 279.
12. KOVÁTS JENŐ: Az állatorvosi hivatás kialakulásának fénykora Magyarországon (1867-1910). Babits Kiadó, 1999, p. 4-15.
13. KÖVÁRI ZSUZSA: Nem szereti a munkahelyét a magyar. In: HR portal, 2010.06.16. www.hrportal.hu/hr/nem-szereti-munkahelyet-a-magyar-20100616.html. Letöltés ideje: 2011. 08. 04.
14. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL ADATBÁZISA: www.ksh.hu

15. KUTAS FERENC: Quo vadis medicina veterinaria?. In: Kamarai állatorvos, 2008. év 4. szám, p. 50-55.
16. LACZKÓ TÍMEA: Az állatorvoslás, mint hivatás elemzése. Hogyan értékelik az állatorvosok mesterségüket az idő tükrében
17. NYAKA SZABOLCS: A doktori cím nagyon vonzó a diákok szerint. In: Bama-Dunántúli Napló. www.bama.hu/baranya/kozelet/a-doktori-cim-nagyon-vonzo-a-diakok-szerint-261542. Letöltés ideje: 2011. 08. 04.
18. ROZOVICS KRISZTINA: Melóból munka, állásból karrier - A siker kiépítése. In: Harmonet, 2009.03.03. www.harmonet.hu/karrier/19659-melobol-munka,-allasbol-karrier-a-siker-kiepitese.html. Letöltés ideje: 2011. 08. 05.
19. SZALAI ANNA: Ingotag több lábon állás. In: Népszabadság Online, 2008.04.30. www.nol.hu/archivum/archiv-490303. Letöltés ideje: 2011. 08. 04.
20. VERES ZOLTÁN et al: Marketinginformációk. In.: Veres Z., Hoffmann M, Kozák Á. (szerk.): Bevezetés a piackutatásba, Akadémia Kiadó, Budapest, 2006. 512 p
21. VÖLGYESY PÁL: Bevezetés a pszichológiába. OKKER Oktatási Kereskedelmi és Szervezési Iroda. 1996. 512 p.
22. www.hu.wikipedia.org/wiki/Borsod-Aba%C3%BAj-Zempl%C3%A9n_megye. Letöltés ideje: 2011. 06. 02.
23. www.minoseg.elte.hu/dpr/2011online. Letöltés ideje: 2011. 08. 03.
24. www.felvi.hu/diploman_tul/szakmai_tamogatas/eredmenyek/diplomas_kutatas/gyorsjelentes. Letöltés ideje: 2011. 08. 03.
25. www.haromhuta.hu/allatvilag.htm. Letöltés ideje: 2011. 06. 04.
26. www.miskolc.co.hu. Letöltés ideje: 2011. 06. 02.
27. http://www.orszagismeret.hu/megye_info.php?azon=10. Letöltés ideje: 2011. 06. 02.

MELLÉKLET

Kérdőív

1. Az Ön életkora
 - 25-30 év között
 - 30-40 év között
 - 40-50 év között
 - 50-60 év között
 - 60 év felett
2. Az Ön neme
 - Férfi
 - Nő
3. Az Ön lakóhelye
 - Budapest
 - Megyeszékhely
 - Nagyváros
 - Kisváros
 - Település, falu
4. Az Ön munkavégzésének helye
 - Budapest
 - Megyeszékhely
 - Nagyváros
 - Kisváros
 - Település, falu
5. Mely területen dolgozik?
 - Praxis
 - Oktatás
 - Kutatás
 - Kereskedelem
 - Több területen

6. Jelenleg hány „munkahelye” (jövedelemszerző tevékenységi köre) van?
- Egy
 - Kettő
 - Kettőnél több
7. Végez-e az állatorvoslással kapcsolatban nem lévő jövedelemszerző tevékenységet?
- Igen
 - Nem
8. Milyen indítatásból választotta az állatorvosi hivatást? Miért jelentkezett az Állatorvos-tudományi Egyetemre (Karra)?
- Gyermekkori álmom beteljesítése
 - Családi nyomás/indíttatás
 - A későbbi jó megélhetési lehetőség reményében
 - Kizárásos alapon
9. Milyen emlékekkel gondol vissza az egyetemi éveire?
- Kellemes emlékek fűznek ehhez az időszakhoz
 - Nagyon rossz emlékek fűznek ehhez az időszakhoz
 - Nem tudom eldönteni
10. Jelenleg azon a területen dolgozik, amelyen eredetileg is tervezte?
- Igen
 - Igen, de szívesen váltanék
 - Nem, és nem is érzem jól magam
 - Nem, de már nem bánom, hogy így alakult, mert elégedett vagyok
 -
11. Érzi/érezte-e már úgy, hogy a hivatása a magánélete rovására megy?
- Nem, még soha
 - Néha
 - Egyértelműen igen
12. Érzi/érezte-e már úgy, hogy a hivatása az egészsége rovására megy?
- Nem, még soha
 - Néha
 - Egyértelműen igen
13. Társadalmilag megbecsültnek érzi-e az állatorvoslást?
- Igen
 - Nem
 - Nem tudom

14. Anyagilag megbecsültnek érzi-e az állatorvoslást?

- Igen
- Nem
- Nem tudom

15. Ön szerint mitől függ, hogy valaki sikeres lesz-e az állatorvosi szakmában?

- Tudás és szorgalom
- Szerencse
- Jó kapcsolatok
- Egyéb:

16. Hivatásnak vagy szakmának tartja inkább az állatorvoslást?

- Hivatásnak
- Szakmának
- Nem tudom eldönteni

17. Milyen szakmát választana, ha a mai eszével dönthetne, és pályaválasztás előtt állna?

- Ugyanezt, állatorvosnak tanulnék
- Mást:

18. Véleménye szerint a most végzetteknek könnyebb, vagy nehezebb elhelyezkedniük a pályán, mint Önnek volt?

- Könnyebb
- Nehezebb
- Kb. ugyanaz

19. Komolyan fontolóra vette-e már valamikor, hogy szakmát vált?

- Igen, és meg is tettem/próbáltam már
- Igen, de csak elméletben
- Nem, még soha

20. Megbánta-e valaha, hogy állatorvos lett?

- Igen
- Nem

21. Sikeresnek érzi-e magát a munkájában?

- Igen
- Nem
- Nem tudom megítélni

22. Gyermekének ajánlaná-e/ajánlotta-e, hogy a nyomdokaiba lépve állatorvoslást tanuljon?
- Igen, örülnék neki
 - Nem, egyértelműen lebeszelném róla
 - Nem szólok bele semmilyen szinten a gyermekem pályaválasztásába, a döntés joga az övé
23. Érezte-e már a civil életben valaha bármi előnyét annak, hogy állatorvos?
- Igen
 - Nem
 - Talán egy-két alkalommal
24. Szükségesnek tartja-e, hogy folyamatosan tovább képezze magát?
- Igen, érdekelnek az újdonságok, ezért szívesen járok továbbképzésekre
 - Nem, de kénytelen vagyok a szükséges kamarai pontok megszerzése miatt
 - Nem, de csak így maradhatok versenyképes
25. Az alábbi lehetősége közül hogyan jellemezné a mindennapi munkáját?
- Nagyon szeretem a munkámat, és szívesen végzem, sokszor a munkaidőmön túl is
 - Elsősorban a megélhetésemért dolgozom, így túlórákat elsősorban csak akkor vállalok el, amikor több pénzre van szükségem
 - Utálom az egészet, ha anyagilag megengedhetném, már régen nem dolgoznék
26. Ön szerint egy állatorvosnak nagyobb elvárásoknak kell megfelelnie a munkájában, mint más, doktori címet viselő munkavégzőknek (orvosoknak, jogászoknak)?
- Igen
 - Nem
 - Nem tudom
27. Ön szerint egy állatorvosnak több munkát kell végeznie, mint más, doktori címet viselő munkavégzőknek (orvosoknak, jogászoknak)?
- Igen
 - Nem
 - Nem tudom
28. Ön szerint egy állatorvos pszichésen nagyobb terhelésnek van kitéve, mint más, doktori címet viselő munkavégzők (orvosok, jogászok)?
- Igen
 - Nem
 - Nem tudom

29. Biztosítottnak érzi-e a saját és családja megélhetését azáltal, hogy az állatorvoslást választotta?

- Igen, sokoldalúnak tartom a diplomám. Véleményem szerint számos területen el tudok helyezkedni vele.
- Nem. Sajnos a jelenlegi gazdasági helyzetben ezt nem látom biztosítottnak.
- Nem tudom eldönteni.

30. Ön szerint az állatorvosi munka a klasszikus értelemben vett SEGÍTŐ szakmák közé tartozik?

- Igen
- Nem
- Nem tudom

Köszönjük, hogy a kérdőív kitöltésével segítette munkánkat!

Elküldés